

NEVŞEHİR
HACI BEKTAŞ VELİ
ÜNİVERSİTESİ

CAPPADOCIA JOURNAL OF EDUCATION (KAPED)

EĞİTİM FAKÜLTESİ

KAPED
KAPADOKYA
EĞİTİM
DERGİSİ

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ
ÜNİVERSİTESİ KAPADOKYA EĞİTİM
DERGİSİ (KAPED)
E-ISSN: 2717-9346

Amaç

Kapadokya Eğitim Dergisi (KAPED), eğitim alanında yapılmış teorik ve uygulamalı özgün araştırma makalelerinin, inceleme ve derlemelerin yayınlandığı hakemli, bilimsel bir dergidir. KAPED, kuruluş amaçları doğrultusunda ülkemizde ve dünyada yapılan bilimsel gelişmelerin takip edilebileceği bir zemin oluşturarak eğitim alanına bilimsel katkılar yapmayı hedeflemektedir. Kapadokya Eğitim Dergisi eğitim sisteminin gelişimine ve sorunlarına çözüm bulma potansiyeline sahip, nitelikli bilimsel çalışmaların okuyucularla buluştuğu ücretsiz bir dergidir. KAPED, okul öncesi eğitimden yükseköğretim kadar tüm eğitim kademelerindeki sorunlara uygulanabilir ve somut çözüm önerileri sunan, öğretmenlerin, eğitimcilerin ve akademisyenlerin profesyonel gelişimlerine katkı sağlayan akademik çalışmalara yer vermektedir.

Kapsam

KAPED, Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda 2 (iki) kez yayımlanmaktadır. KAPED Editör Kurulu gerekli gördüğü takdirde belirlediği başlıklarda özel sayı çıkarma yetkisine sahiptir. Dergiye gönderilen makaleler Türkçe ve İngilizce yazılabilir. KAPED metin içi ve kaynakçada APA yazım kurallarını kullanır. Dergiye gönderilen makaleler daha önce başka bir dergide yayımlanmamış olmalıdır. KAPED'e gönderilen makaleler intihal tarama programı ile taranır. Editörler Kurulu kararınca benzeme oranı üst sınırı %20 olarak kabul edilmiştir. Bu değer üzerinde benzeme oranı olan makaleler doğrudan reddedilir. Ayrıca, bir makale Editörler Kurulu veya Alan Editörü kararı ile hakem inceleme süreci başlamadan ya da KAPED'in makale şablonuna uymaması durumunda değerlendirmeye alınmadan reddedilebilir. Süreç ön kontrol, hakemlerin değerlendirmesi, revizyon, ve yayın aşamalarından oluşmaktadır.

Yazarlar makaleleri ile ilgili "Telif Hakkı Devir Formunu" eksiksiz bir şekilde doldurup ıslak imza ile imzalarlar. Bu form ile birlikte KAPED'E gönderilen makalelerin yayın hakları Kapadokya Eğitim Dergisine devredilmiş olur. KAPED eğitimle ilgili akademik çalışmaların tümünü kapsamaktadır.

İletişim

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi,
Nevşehir, TÜRKİYE
Tel: +90 384 228 10 00
Faks: +90 384 228 10 40
e-posta: kaped@nevsehir.edu.tr

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ UNIVERSITY
CAPPADOCIA JOURNAL OF EDUCATION
(CAPED)
E-ISSN: 2717-9346

Aim

Cappadocia Journal of Education (CAPED) is a peer-reviewed, scientific journal that publishes theoretical and applied original research articles, reviews and compilations in the field of education. In line with its founding purposes, CAPED aims to make scientific contributions to the field of education by creating a ground where scientific developments in our country and in the world can be followed. Cappadocia Journal of Education is a free journal that has the potential to find solutions to the development and problems of the education system, and where qualified scientific studies meet the readers. CAPED includes academic studies that offer practical and concrete solutions to problems at all levels of education, from pre-school to higher education, and contribute to the professional development of teachers, educators and academics.

Scope

CAPED is published twice a year, in June and December. CAPED Editorial Board has the authority to issue special issues in various titles. Articles sent to the journal can be written in Turkish and English. CAPED uses APA spelling rules in the text and bibliography. Articles submitted to the journal must not have been previously published. The similarity rates of the articles sent to CAPED are scanned for plagiarism. According to the decision of the Editorial Board, the upper limit of the similarity rate was accepted as 20%. Articles with a similarity rate above this value will be rejected directly. In addition, articles may be rejected before the reviewer process begins, with the decision of the Editorial Board or the Field Editor, or may be rejected without being evaluated if CAPED does not comply with the article template. The process consists of the pre-control stage, the reviewers' evaluation stage, revision stage and publication stage.

Authors must fill and sign in the "Copyright Transfer Form" for their articles. The publishing rights of the articles sent to CAPED with this form are transferred to the Kapadokya Journal of Education (CAPED). KAPED covers all academic studies related to education.

Correspondence

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Education,
Nevşehir, TURKEY
Tel: +90 384 228 10 00
Fax: +90 384 228 10 40
e-mail: kaped@nevsehir.edu.tr

EDİTÖR KURULU (EDITORIAL BOARD)

SAHİBİ (OWNER)

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi adına
(on behalf of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University)
Prof. Dr. Semih AKTEKİN (Rektör/Rector)

BAŞ EDİTÖR (EDITOR-IN-CHIEF)

Prof. Dr. Muhammet Şevki AYDIN (Dekan/Dean)

EDİTÖR (EDITOR)

Dr. Öğr. Üyesi Barış ERİÇOK

EDİTÖR YARDIMCISI (ASSISTANT EDITOR)

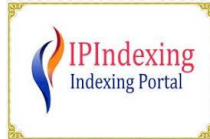
Dr. Öğr. Üyesi Solmaz Damla GEDİK-ALTUN

MİZANPAJ EDİTÖRÜ (LAYOUT EDITOR)

Dr. Öğr. Üyesi Barış ERİÇOK

Kapadokya Eğitim Dergisi (KAPED), eğitim alanında yapılmış teorik ve uygulamalı özgün araştırma makalelerinin, inceleme ve derlemelerin yayınlandığı hakemli, bilimsel bir dergidir.

Cappadocia Journal of Education (CAPED) is a peer-reviewed, scientific journal that publishes theoretical and applied original research articles, reviews and compilations in the field of education.

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Kapadokya Eğitim Dergisi (KAPED)
Cilt 3 Sayı 1 Hakem Listesi

Sıra	Unvanı/Title	Adı Soyadı/
1	Prof. Dr.	Ali MEYDAN
2	Doç. Dr.	Işıl SÖNMEZ
3	Dr. Öğr. Üyesi	Deniz KAYA
4	Dr.	Ahmet YÜCEL
5	Dr.	Başak COŞKUN

İçindekiler /Contents

Makale adı / <i>Title of the article</i>	Sayfa/page
Yazar(lar) / <i>Author(s)</i>	
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafi Konum Kavramının Değerlendirilmesi/ <i>The Evaluation of the Geographical Location Concept in the Social Studies Course Teaching Program and Social Studies Lesson Books</i>	1
Davut ATMACA, Hüseyin TOYGUR, Hayri ÇAMURCU	
2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Dijital Okuryazarlık Becerisi Bakımından Yeterliliğinin İncelenmesi/ <i>Adequacy of the 2018 Social Studies Program in Terms of Digital Literacy Skills</i>	8
Büşra SARIGÖL	
Covid-19 Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Matematik Dersine İlişkin Veli Görüşlerinin İncelenmesi/ <i>Investigation of Parents' Views on Mathematics Lesson in the Distance Education Process of the Covid-19 Pandemic Period</i>	18
Ahmet Kaan PEKER, Gülşah SALTİK AYHANÖZ	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafi Konum Kavramının Değerlendirilmesi

Araştırma Makalesi / Research Article

Atmaca, D., Toygur, H. ve Çamurcu, H. (2022). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve sosyal bilgiler ders kitaplarında coğrafi konum kavramının değerlendirilmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 3(1), 1-7.

Geliş Tarihi: 27.02.2022

Kabul Tarihi: 10.07.2022

E-ISSN: 2717-9346

Davut ATMACA

Biga İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Balıklıçeşme Ortaokulu Sosyal Bilgiler Öğretmeni
adaatmaca17@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7149-2952

Hüseyin TOYGUR

Biga İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Balıklıçeşme Ortaokulu Beden Eğitimi Öğretmeni
huseyintoygur84@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7919-6509

Hayri ÇAMURCU

Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümü
hcamurcu@comu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9167-7946

ÖZ

Dünyanın giderek modernleşmesi ve karmaşıklaşması ile birlikte bazı bölge ve yapıların nerede olduğunun bilgisi çok daha önemli hale gelmiştir. Bu duruma bağlı olarak herhangi bir noktanın kolaylıkla bulunmasını sağlayan coğrafi konum kavramı hiç olmadığı kadar sorgulanmaya başlamıştır. Bu araştırma “coğrafi konum” kavramının Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında nasıl betimlendiğini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada öne çıkan bazı sonuçlar şu şekildedir: Coğrafi konum ile ilgili kazanımlar, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesinde yer almaktadır. Coğrafi konum ile ilgili konuların 5. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında olmaması bir eksiklik olarak tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında jeopolitik konum ile ilgili konulara yeteri kadar yer verilmemektedir. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki görseller coğrafi konum ile ilgili yeterlikleri aktarmada içerik ve şekil bakımından yeterli düzeydedir. Buna göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında jeopolitik konum ve özel konum ile ilgili konulara daha fazla yer verilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafi konum, Sosyal Bilgiler Dersi, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı.

THE EVALUATION OF THE GEOGRAPHICAL LOCATION CONCEPT IN THE SOCIAL STUDIES COURSE TEACHING PROGRAM AND SOCIAL STUDIES LESSON BOOKS

ABSTRACT

With the increasing modernization and complexity of the world, the knowledge of where some regions and structures are has become much more important. Depending on this situation, the concept of geographical location, which enables any point to be found easily, has begun to be questioned more than ever before. This research was carried out to evaluate how the concept of "geographical location" is described in the Social Studies Curriculum and Social Studies Textbooks. Document analysis method was used in the research. Some of the prominent results of the research are as follows: Gains related to geographical location are included in the unit "People, Places and Environments". It has been determined as a deficiency that the topics related to geographical location are not in the 5th and 7th grade Social Studies Textbooks. Subjects related to geopolitical position are not given enough space in Social Studies Textbooks. The visuals in the Social Studies Textbooks are sufficient in terms of content and form to convey the competencies related to geographical location. Accordingly, it is thought that it would be appropriate to include more topics related to geopolitical location and special location in the Social Studies Curriculum.

Keywords: Geographical location, Social Studies Course, Social Studies Course Curriculum.

1. GİRİŞ

Mekân-yer öğrenme çok boyutlu bir konu olduğundan bu konu ile ilgili kavram ve karışıklıkların açıklanmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Öcal, 2009). İnsan ve yerlerin lokasyonu ile ilgili bilgilerin öğrencilere kavratılması yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası bağımlılıkları anlamak için bir ön şart olarak görülmektedir (Arı, 2010). Çünkü mekânsal oluşum ve desenlerin bilinmesi insanların yaşadıkları Dünyanın değerini de anlamalarına neden olmaktadır (Taş, 2007). Son yıllarda coğrafi konuma dayalı yeterlikler hemen her alanda kullanılır hale gelmiştir. Coğrafi konum özellikle şehir, bölge veya ülkelerin yerini belirlemede kullanıldığı gibi yaban hayatı takip etmek, kargo gönderilerini izlemek, saat dilimi ve kesin konumlandırma koordinatlarını belirleme gibi çoğu alanda kullanılmaktadır. Ayrıca çevrimiçi alışverişlerde, online yemek sipariş işlemleri ve banka ATM'lerinin bulunmasına kadar hemen her türlü işlemde konum bilgisine ihtiyaç duyulmaktadır. Konum genel olarak bir yerin diğer yere göre durumu olarak ifade edilmektedir (Akengin, 2016). Özey (2004) konum kavramını bir evin adresine benzeterek coğrafi konumun bir insanın kimliği kadar önemli olduğunu ifade etmiştir. Coğrafi konumun çok önemli sonuçları bulunmaktadır. Bu nedenle bazı bilginler coğrafi konumu alın yazısına benzetmişlerdir. Çünkü ülkelerin doğal ve beşeri özellikleri sahip oldukları coğrafi konum ile doğrudan ilgisi bulunmaktadır (Güner, 2014).

Coğrafi konum esas itibari ile coğrafi mevki, sit, lokasyon veya situasyon olarak ifade edilmektedir. Bu kavramların tümü coğrafi konumu karşılamaktadır. Ancak kavram "öznel ve nesnel coğrafi varlıkların yeryüzünde konuşlandığı ya da konuşlandırıldığı yer" olarak da ifade edilmektedir. Konuşlanmak nesnel bir varlığın yerine karşılık gelirken, konuşlandırmak öznel bir varlığın yerini belirtmektedir. Örneğin dağın yamacındaki bir kayalık veya tepe konuşlanmak kavramını karşılamaktadır. Buna karşın beşeri faktörlerin etkisiyle oluşturulmuş bir fabrika konuşlandırma kavramını ifade etmektedir (Doğanay ve Doğanay, 2014). Coğrafyanın araştırma konularını oluşturan ana etmenler arasında konum (lokasyon) gelmektedir. Bu kavram siyasi coğrafyanın önem verdiği konuların başında gelmektedir. Dünya üzerindeki ülkelerin, yönetim biçimi, kültür, siyasi ve askeri güce göre konumlandırılmasına jeopolitik konum adı verilmektedir. Jeopolitik konum; bir ülkenin komşuları ile ilişkileri, askeri yatırımları, iç ve dış güvenliği, bölgesel iş birliği veya tehditlere maruz kalıp kalmamasına yönelik ipuçları vermesi bakımından oldukça önemli görülmektedir (Akengin, 2012).

Önceki araştırmalarda Şensoy vd., (2008) 6. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde coğrafi konum dersini aktif öğrenme teknikleriyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisini incelemiştir. Araştırmadaki sonuçlara göre öğrencilerin uygulamadan önceki doğru yanıt oranları 9.12 iken, aktif

öğrenme tekniği sonrasında işlenen dersler sonrasında öğrenci başarısının 10.25'e yükseldiğini ifade etmiştir. Değirmenci (2019) Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenlerinin Türkiye'nin coğrafi konumuna ilişkin görüşlerini incelediği araştırmada araştırmaya katılanların büyük bölümü coğrafi konumu bir ülke için önemli olduğunu ifade ederken, Türkiye'nin sahip olduğu coğrafi konumun bir takım avantaj ve dezavantajları beraberinde getirdiğini belirtmiştir. Kaçar ve Bulut (2020) Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki 4 ve 7. sınıf ders kitaplarındaki coğrafya kavramlarını değerlendirdikleri araştırmada programdaki 27 beceriden dört tanesinin coğrafi kavramlar ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmalar değerlendirildiğinde coğrafi konum ile ilgili kazanım ve kavramların değerlendirildiği bir araştırmanın bulunmadığı görülmüştür.

Araştırmanın Problemi

Araştırmadaki temel sorunsal Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında coğrafi konum konularının içerik ve biçim bakımından yer alışı şeklini ortaya koymaktır. 2018 Sosyal Bilgiler Müfredatı, Tüysüz (2020) ile Şahin (2021)'in Sosyal Bilgiler Ders Kitapları incelenmiştir. Araştırmadaki temel sınırlılık incelemenin güncel Sosyal Bilgiler Ders Kitapları bağlamında yapılmış olmasıdır.

Araştırmanın Alt Problemleri

- 1-Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP) özel amaçları arasında coğrafi konum ile ilgili hedef veya hedefler bulunmakta mıdır?
- 2-Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında coğrafi konum ile ilgili kazanımlara hangi sınıf seviyesinde yer verilmiştir? Ayrıca bu kazanımlar hangi ünitelerde yer almaktadır?
- 3- Coğrafi konum kavramı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında hangi konular kapsamında ve nasıl aktarılmaktadır?
- 4- Coğrafi konum ile ilgili görseller Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında nasıl yer almaktadır?

2. YÖNTEM

Bu araştırmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemeleri araştırılan betimsel içerikler hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesini ve böylelikle daha nesnel sonuçlara ulaşılmasını içermektedir. (Yıldırım ve Şimşek, 2013; Kozak, 2014). Bu veriler sayesinde betimleyici bilgi elde edilmesinin yanında hipotez ve kategorilerdeki değişim ve gelişim de izlenebilmektedir (Merriam, 2013).

2.1. Araştırma Verileri

Araştırmada kullanılan verileri 2018 SBDÖP ile 2021-2022 eğitim öğretim yılında MEB'de ders kitabı olarak kullanılan İlkokul 4. sınıf ve Ortaokul 5, 6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları oluşturmaktadır.

2.2. Verilerin Toplanması

Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına elektronik ortamda Eğitim Bilişim Ağı (EBA) öğretmen hesabı üzerinden erişilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ise MEB Öğretim Programları İzleme ve Değerlendirme Sistemi'ndeki <https://mufredat.meb.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmadaki veriler içerik analizine göre çözümlenmiştir. İçerik analizi; belli kurallara göre incelenen metnin sözcüklerinin daha küçük içerik grupları ile derlendiği sistemli bir teknik olarak kullanılmaktadır (Büyüköztürk, vd., 2013). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki özel amaçlar ve kazanımlar incelenerek coğrafi konum kavramının geçtiği yerler ve coğrafi konum ile ilgili olan kazanımlar tespit edilmiştir. Ardandan ders kitapları taranarak coğrafi konum ile ilgili konular tespit edilmiştir. Kazanımların belirlenmesinde coğrafya eğitimcisi iki uzmandan görüş alınarak araştırmadaki güvenilirlik artırılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP) Özel Amaçları ve Coğrafi Konum

Sosyal Bilgiler Dersi'nin özel amaçlarındaki "... mekânı algılama becerisi.." ile ilgili olarak;

"Dünya'nın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan-çevre etkileşimini açıklamak, mekânı algılama becerisi geliştirmek." (MEB, 2018: 8)

hedefi bulunmaktadır. Bu hedefteki mekânı algılama becerisinin özellikle konum bilgisi ile ilgili olduğu dolayısıyla doğrudan coğrafi konum kavramını kazandırma amacını taşıdığı anlaşılmaktadır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Coğrafi Konum Kavramının İncelenmesi

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2018 eğitim-öğretim yılında uygulamaya girmiştir. Program; "Birey ve Toplum", "Kültür ve Miras", "İnsanlar, Yerler ve Çevreler", "Bilim, Teknoloji ve Toplum", "Üretim, Dağıtım ve Tüketim", "Etkin Vatandaşlık" ve "Küresel Bağlantılar" isimli yedi üniteden oluşmaktadır. 4. sınıf seviyesinde 33 kazanım, 5. sınıf seviyesinde 33 kazanım, 6. sınıf seviyesinde 34 kazanım ve 7. sınıf düzeyinde 31 kazanım yer almaktadır.

SBDÖP incelendiğinde 4. sınıftaki "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" ünitesinin "SB.4.3.1. nolu (çevresinde yer alan herhangi bir alanın konumu ile ilgili çıkarımda bulunur) kazanım ile SB.4.3.2. nolu (günlük yaşamda kullandığı mekânların krokisini çizer) kazanımın coğrafi konum ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. 6. sınıf düzeyindeki SB.6.3.1. nolu (konum ile ilgili kavramları kullanarak ülkemiz ve okyanusların coğrafi konumunu tanımlar) kazanımı da coğrafi konum ile doğrudan ilişkilidir. Coğrafi konum ile ilgili tüm kazanımlar "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" ünitesinde yer almaktadır. SBDÖP'de 5 ve 7. sınıf seviyesinde coğrafi konum ile ilgili herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır.

3.2. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafi Konum Konularının İncelenmesi

Bu bölümde Sosyal Bilgiler Ders Kitapları incelenmiştir. Beşinci sınıf ve yedinci sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında coğrafi konum ile ilgili herhangi bir konuya rastlanmamıştır.

3.3.1. Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Coğrafi Konum

Tüysüz (2020) tarafından hazırlanarak MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 28 Mayıs 2018 tarih ve 78 sayılı kararı ile 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle ders kitabı olarak kullanılması kabul edilen kitap coğrafi konum ile ilgili konular bakımından incelenmiştir.

Kitabın üçüncü bölümünde yer alan "Yaşadığımız Yer" ünitesinde, coğrafi konum ile ilgili içerikler "Yönlerimiz" ve "Yer Tarifi Yapalım" konu başlıkları ile aktarılmaktadır. Bu konulardaki içerikler özet olarak aşağıda ifade edilmiştir.

"Yönlerimiz" Konusu

Bu konu ile bulunulan yeri tarif etme ya da bir yeri bulmak için yönlerden yararlanmaya yönelik temel bilgi ve beceriler aktarılmaktadır. Ayrıca ev, okul vb. gibi yakın çevrenin tarifi yoluyla temel konum becerilerini kazandırmaya yönelik içerikler bulunmaktadır. Bunun yanında "Karagöz Evini Arıyor", "Güneşin Konumu", "Kutup Yıldızı", "Yosunlar", "Karıncalar", "Mezarlıklar", "Saat Yöntemi", "Pusulula" ve "GPS (Küresel Yer Belirleme Sistemi) Teknolojisi" gibi alt başlıklar ile coğrafi konum bilgisine ilişkin bilgi ve beceriler aktarılmaktadır.

"Yer Tarifi Yapalım" Konusu

Bu konuda kuş bakışı görünüm, adres tarifi yaparken belli başlı noktaları kullanma, arkadaş ve yakınlarımıza evimizin konumu ile ilgili bilgi verme gibi içerikler bulunmaktadır. Ayrıca basit adres tarifleri yapmak için kroki çizmek, harita ve yön oklarını kullanmak gibi konum ile ilgili basit bilgiler yer almaktadır.

3.3.2. Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Coğrafi Konum

Şahin (2021) tarafından hazırlanarak Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca 2020-2021 eğitim öğretim yılından itibaren beş yıl ders kitabı olarak kullanılması kabul edilen ders kitabı coğrafi konum ile ilgili konular ekseninde değerlendirilmiştir:

Kitabın “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde coğrafi konum ile ilgili içerikler “Coğrafi Konumu Öğreniyorum” başlığı ile belli alt başlıklar altında aktarılmaktadır. Bu konulardaki içerikler özet olarak aşağıda ifade edilmiştir.

“Coğrafi Konumu Öğreniyorum” Konusu

Coğrafi Konumu Öğreniyorum konusunda ev, okul, alışveriş merkezi ve çalışılan iş yeri gibi yakın çevreye yönelik konum bilgisini içeren örnekler aktarılmaktadır. Yaşanılan çevredeki mahalle, cadde ve sokak isimleri ile sokak numaralarının günlük yaşamı nasıl kolaylaştırdığı üzerinde durulmaktadır. Öğrencilerde konum algısını yerleştirmek için sinema izlemeye giden kişilerin yerlerini bulması için E8, G1, B5 biçiminde bir koordinatlandırma sistemi örneklerle açıklanmaktadır.

Coğrafi Konumu Öğreniyorum konusu ile ilgili alt başlıkların “Coğrafi Konum”, “Mutlak Konum”, “Türkiye’nin Mutlak Konumu ve Bunun Sonuçları”, “Göreceli Konum”, “Türkiye’nin Göreceli Konumu ve Bunun Sonuçları” şeklinde olduğu görülmektedir. Bu alt başlıklara ilişkin içeriklerde coğrafi konum kavramının tanımı yapılarak mutlak konum, göreceli konum, paralel, meridyen kavramları üzerinde durulmaktadır. Ayrıca Türkiye’nin matematik ve özel konumu belirtilerek bunlardan kaynaklanan özellikler üzerinde durulmaktadır. Jeopolitik konum konusu “Türkiye’nin Göreceli Konumu ve Bunun Sonuçları” konusu içinde oldukça sade bir şekilde aktarılmaktadır.

3.3. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafi Konum ile İlgili Görsellerin İncelenmesi

4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki görseller ile 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki görseller iki başlıkta incelenmiştir.

3.4.1. Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Coğrafi Konum ile İlgili Görseller

Ders kitabının değerlendirilmesi sonrasında “Yaşadığımız Yer” ünitesinde coğrafi konum kavramı ile ilgili 11 görsele rastlanmıştır. Bu görsellerden bir kısmı Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1: Sosyal Bilgiler 4 Ders Kitabında Coğrafi Konum ile İlgili Görseller

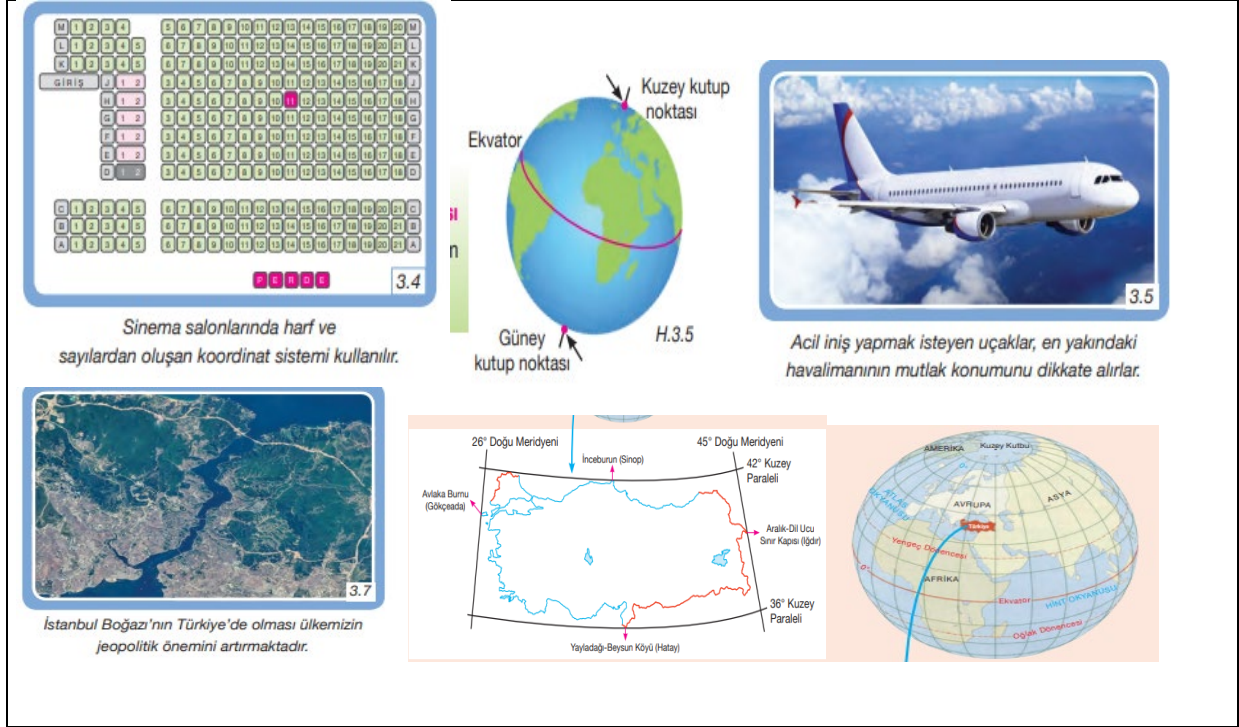
Kaynak: (Tüysüz, 2020)

Tablo 1 incelendiğinde görsellerin yön okları, güneşin doğuşu, gölge boyu ve küresel yer belirleme teknolojileri ile ilgili olduğu görülmektedir.

3.4.2. Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Coğrafi Konum ile İlgili Görseller

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında coğrafi konum ile ilgili görseller “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde aktarılmıştır. Buna göre coğrafi konum ile ilgili 11 adet görsele, 5 adet de haritaya rastlanmıştır. Buna göre ilgili görsel ve haritalardan bir kısmı Tablo 2’de aktarılmıştır.

Tablo 2: Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabında Coğrafi Konum ile İlgili Görseller

Kaynak: (Şahin, 2021)

Tablo 2’deki görsellerin koordinatlandırma sistemleri, İstanbul Boğazı’nın Türkiye açısından jeopolitik önemi, Türkiye’nin Dünya üzerindeki konumu, ekvator ve kutup kavramları gibi temel konum bilgileri ile ilgili olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal Bilgiler Dersinin özel amaçlarından 5. madde mekânı kazandırma becerisi ile ilgilidir. Özellikle ilkökul ve ortaokul programındaki kazanım ve konuların temel konum bilgisi, yön bulma ve koordinatlandırma becerilerini kapsadığı görülmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında coğrafi konum ile ilgili kazanımların tamamı coğrafya konularının aktarıldığı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesinde bulunmaktadır. SBDÖP’de coğrafi konum ile ilgili kazanım ve kavramlara yeteri kadar yer verilmediği dikkat çekmektedir. Özellikle 5 ve 7. sınıf düzeyinde coğrafi konum ile ilgili herhangi bir kazanım ve konuya rastlanmayışı programın coğrafi yeterlikleri aktarmadaki en önemli eksikliklerden biri olarak tespit edilmiştir. Dikkat çeken hususlardan biri de Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında jeopolitik konum kavramına herhangi bir ana başlık veya alt başlıkta yer verilmeyişidir. Jeopolitik konum kavramı 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında “Göreceli Konum” alt başlığı ile bir paragraf düzeyinde anlatılmaktadır. Oysa bu konuya ana başlık olarak daha geniş bir yer verilmesinin özel konum ile ilgili yeterlikleri aktarmada daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında coğrafi konum ile ilgili konu ve alt başlıkların yetersizliğine karşın coğrafi konum ile ilgili görseller şekil ve içerik bakımından yeterli bir seviyede bulunmuştur. Araştırmadaki sonuçlara göre şu öneriler öne çıkmaktadır. SBDÖP’deki coğrafi konum ile ilgili kazanımların sayısı artırılarak bu konuya tüm sınıflar düzeyinde yer verilebilir. Olası program geliştirme çalışmalarında jeopolitik konum

ile ilgili kazanımlara daha fazla yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Akengin, H. (2012). Siyasi coğrafya insan ve mekân yönetimi. (2. Basım). Ankara: Pegem. Net.
- Akengin, H. (2016). Türkiye'nin jeopolitiği. M. H. Kanat (Ed.). *Türkiye coğrafyası ve jeopolitiği* içinde (ss. 1-28). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Arı, Y. (2010). Coğrafyanın genel eğitime katkısı. R. Özey & S. İncekara (Ed.). *Coğrafya eğitiminde kavram ve değişimler* içinde. (ss. 9-21). Ankara: Pegem. Net.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. (14. Baskı). Ankara: Pegem. Net.
- Değirmenci, Y. (2019). Öğretmen adaylarının bakış açısıyla türkiye'nin coğrafi konumunun incelenmesi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 91-110.
- Doğanay, H. & Doğanay, S. (2014). Coğrafya'ya giriş. (11. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Güner, İ. (2014). Türkiye'nin coğrafi konumu, sınırları ve jeopolitiği. H. Yazıcı & N. Koca (Ed.). *Türkiye coğrafyası ve jeopolitiği* içinde (ss. 1-37). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaçar, T., & Bulut, B. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve 4-7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının coğrafya kavramları bağlamında değerlendirilmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 652-679. doi:10.33437/ksusbd.738637
- Kozak, M. (2014). *Bilimsel araştırma: Tasarım, yazım ve yayım teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- MEB. (2018). 2018 Sosyal bilgiler dersi öğretim programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%4%B0LG%4%B0LER%20%20C3%96%4%9ERET%4%B0M%20PROGRA MI%20.pdf> Erişim: 22.02.2022
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Öcal, A. (2009). Sosyal bilgiler dersinde mekân algılama becerisini yeniden düşünmek. R. Turan, A. M. Sünbül & H. Akdağ (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-1* içinde. (ss. 263-278). Ankara: Pegem. Net.
- Özey, R. (2004). Dünya ve Türkiye ölçeğinde siyasi coğrafya. Aktif Yayınevi. İstanbul.
- Şahin, E. (2021). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı. Ankara: Anadolu Yayıncılık. <https://www.eba.gov.tr/> Erişim: 23.02.2022
- Şensoy, Ö., Koçyiğit, E., Çakmak, E., Salimoğlu, B., & Yıldız, P. (2008). 6. Sınıf sosyal bilgiler dersi "coğrafi konum" konusunun aktif öğrenme teknikleriyle işlenmesinin öğrenmeler üzerindeki etkisi. *Academia Accelerating the world's research*, 1-7.
- Taş, H. İ. (2007). *Coğrafya eğitimi tarih, standartlar, hedefler*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Tüysüz, S. (2020). İlkokul Sosyal Bilgiler 4 Ders Kitabı. Ankara: Tuna Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş. <https://www.mebders.com/dosya/5491-2019-2020-yili-4sinif-sosyal-bilgiler-ders-kitabi-tuna-pdf> Erişim: 22.02.2022
- Yıldırım, A. & Şimşek, A. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Dijital Okuryazarlık Becerisi Bakımından Yeterliliğinin İncelenmesi

Araştırma Makalesi / Research Article

Sarıgöl, B. (2022). 2018 sosyal bilgiler öğretim programının dijital okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliğinin incelenmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 3(1), 8-17.

Geliş Tarihi: 02.07.2022

Kabul Tarihi: 10.07.2022

E-ISSN: 2717-9346

Büşra SARIGÖL

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi

busrasargol@gmail.com

ORCID: 0000-0001-5164-2589

ÖZ

Bu çalışma 2018 yılında güncellenen Sosyal Bilgiler dersi Öğretim Programının Dijital Okuryazarlık Becerisi bakımından yeterliliğini ortaya koymayı ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemi benimsenerek gerçekleştirilen bu araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucu elde edilen veriler doküman incelemesinin beş basamağına uygun olarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda ulaşılan bilgiler Birey ve Toplum öğrenme alanına ilişkin 1; Kültür ve Miras öğrenme alanına ilişkin 1; İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanına ilişkin 1; Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanına ilişkin 7; Küresel Bağlantılar öğrenme alanına ilişkin 3; Etkin Vatandaşlık öğrenme alanına ilişkin 1 ve Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanına ilişkin ise 1 tane kazanım bulunduğu yönündedir. Fakat dijital okuryazarlık ile doğrudan ilişkili olan tek öğrenme alanı Bilim, Teknoloji ve Toplum'dur. Diğer öğrenme alanlarında bu beceri ile ilişkilendirilmiş dolaylı kazanımlar bulunmaktadır. Bu durumda Sosyal Bilgiler 2018 Öğretim programının öğrenme alanlarında dijital okuryazarlığa ilişkin yeterli düzeyde ünite, tema, kazanım ve konuya yer verilmediği sonucuna ulaşılmaktadır diyebiliriz

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Programı, Öğrenme Alanı, Dijital Okuryazarlık.

ADEQUACY OF THE 2018 SOCIAL STUDIES PROGRAM IN TERMS OF DIGITAL LITERACY SKILLS

ABSTRACT

This study aims to reveal and evaluate the adequacy of the Social Studies course Curriculum, which was updated in 2018, in terms of Digital Literacy Skills. The data of this research, which was carried out by adopting a qualitative research method, were obtained through a document review. The data obtained as a result of the research were analysed in accordance with the five steps of the document review. The information obtained as a result of the analyses is related to the Individual and Community learning area 1; Related to the Culture and Heritage learning area 1; Related to the People, Places and Environments learning area 1; There are 7 achievements related to the field of Science, Technology and Community learning; 3 related to the field of Global Connections learning; 1 related to the field of Effective Citizenship learning and 1 related to the field of Production, Distribution and Consumption learning. But the only areas of learning that are directly related to digital literacy are Science, Technology and Society. There are indirect gains associated with this skill in other learning areas. In this case, we can say that the conclusion is reached that the Social Studies 2018 curriculum does not include a sufficient level of units, themes, achievements and topics related to digital literacy in the learning areas.

Keywords: Social Studies Curriculum, Learning Field, Digital Literacy

1. GİRİŞ

Yaşamın var oluşundan itibaren bilimsel bilgide ve teknolojide birçok gelişim yaşanmıştır. İnsanların doğayı kendileri için daha kullanışlı hale getirmek amacıyla yaptığı her buluş günümüz teknolojisinin temelini oluştururken daha ileriye gitmesine olanak sağlamıştır. Yaşadığımız çağda ise artık bu bilimsel bilgi ve teknolojideki sürekli değişim ve gelişim baş döndürücü bir hal almıştır. Bu sebeple yaşadığımız zaman dilimi “teknoloji çağı” olarak adlandırılmaktadır. Yaşanan gelişmeler insanlığın hizmetine sunulmuş ve bu hizmetten yararlanacak donanımlı insan tipi ihtiyacının gündeme gelmesini sağlamıştır. Donanımlı insan tipi ihtiyacının karşılanması ise eğitim ve öğretim yoluyla sağlanabilmektedir. Gelişmiş ülkelerin ulaşılmış oldukları sosyo-ekonomik seviye incelendiğinde en önemli değişkenin çağdaş eğitim anlayışının benimsenmesi sonucu çağa uygun, bilim, teknoloji ve bunların sağlamış olduğu yeniliklere açık, üretken, etkin, sorgulayabilen, olayları farklı bakış açılarıyla değerlendirebilen, problem çözme kabiliyetine sahip, kendine güvenen güçlü iletişim kurabilen, aktif insan tipleri yetiştirmek olduğu görülmektedir (Kaymakçı, 2008). Çünkü teknolojinin gelişmesi ile birlikte yaşanan sosyal, ekonomik ve politik hayattaki değişimler bireylerin davranış, tutum ve alışkanlıklarını değiştirdiği gibi bilgiye ulaşma, bilgiyi işleme etkinliklerini ve ihtiyacı olan bilgi türünü de değiştirmiştir. Eğitimin bireyleri hayata hazırladığını ve ihtiyacı olan bilgileri vermeyi hedeflediğini düşünürsek 21. Yüzyılda diğer alanlarda olduğu üzere eğitim alanı da bu sürece ayak uydurmalıdır. Eğitime teknolojinin entegre edilmesi John Dewey tarafından 20. Yüzyılda geliştirilen yapılandırmacı eğitim anlayışının sonucudur. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde hâkim olan geleneksel eğitim anlayışı, 2000’li yılların başından itibaren yerini yapılandırmacı eğitim sistemi anlayışına vermiştir. 2005 yılı itibarıyla tüm okul programlarında yapılandırmacı eğitim sistemi hâkim olmuş ve Türk Eğitim Sistemi eğitim alanındaki gelişmelere uzak kalmamak amacıyla yeniden düzenlenmiştir (Bayram,2020). Yapılandırmacı yaklaşımda esas olan öğrencinin eski bilgileri ile yeni öğrenmeler gerçekleştirilmesidir (Arslan,2007). Yani eğitim öğretim sürecinde öğrenecekleri bilgileri sosyal etkileşim içinde, çevrelerinden ve doğuştan sahip oldukları yetenekler ile bağdaştırarak öğrencilerin bilgiyi öğrenmesi ve içselleştirmesi beklenir (Çelikkaya, Ünal, 2009). Toplumumuzun gelişmiş ülkeler ile anılmasını sağlayacak akılcı ve kaliteli bireyler yetiştirmek eğitimcilerin önemli sorumluluklarından diyebiliriz. Söz konusu bireylerin yetiştirilmesi için ulaşım sağlayabileceğimiz tüm olanaklar kullanılmalıdır. Teknolojinin her alanda etkisini yoğun biçimde gösterdiği bu zaman diliminde bahsettiğimiz olanakların belki de en önemlisinin teknoloji olduğunu söyleyebiliriz ve eğitim süreci ondan kesinlikle yararlanmalıdır. Akıllı tahta, bilgisayar, tablet, projeksiyon cihazı gibi dijital cihazların kullanımı teknolojinin eğitim alanında kullanımına verilebilecek somut örneklerdendir. 2021 Dijital Raporuna göre dünyanın %66,6’sı cep telefonu, %59,5’i internet, %53,5’i ise sosyal medya kullanmaktadır. Bunun yanında Android kullanıcılarından elde edilen verilere göre telefonlarında 4 saatten fazla zaman harcadıkları sonucuna varılmıştır (Kemp,2021). Bu oranlar insanların yaşamlarında dijital iletişimin yayılım sağladığını göstermektedir. Dijital sözcüğü “verilen bir ekran üzerinde elektronik olarak gösterilmesi” olarak tanımlanmıştır (TDK,2022). Dijital okuryazarlık ise kullanıcı çerçevesinden bakıldığında dijital ortamdaki öğrenme ve etkinliklerinin niteliğini değerlendirmede yararlanılabilecek bir ölçüttür. Dijital okuryazarlık kavramı, internet okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, ağ okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, elektronik okuryazarlık, medya okuryazarlığı ve görsel okuryazarlık türleri ile ilişkilidir (Altun,Alpan, 2021). Dijital okuryazarlık kavramının tanımı ilk olarak Paul Glister tarafından çeşitli dijital ortamlardan gelen bilgileri anlama ve kullanma yeteneği olarak açıklanmıştır. Fakat Glister dijital okuryazar bireyin yeterlilik, tutum ve becerilerinin özelliklerini belirtmemiş, dijital okuryazarlığın genel tanımını yapmıştır (Bawden, 2008). Geleneksel okuryazarlık türünde bireyden kuma-yazma becerisine sahip olması beklenirken, dijital okuryazarlık türünde ise sayısal teknolojileri kullanarak bilgiye ulaşma, bilgiyi düzenleme, yorumlama, değerlendirme, analiz etme, iletme ve bilgi üretme süreci ile beraber, sayısal metinleri okuma-azma becerisine sahip olması beklenir (Yontar,2019). Dijital okuryazarlık becerisine sahip olmak bilgisayarı kullanmak veya internete girmek gibi konulardan daha fazlasını içermektedir. Yazılım, donanım, internet, akıllı telefon, dijital cihazlar ve Web 2.0 araçları gibi mevcut bileşenlerin anlaşılmasını kapsar ve bunları kullanabilen bireyin toplumla etkileşim kurma kabiliyetine sahip dijital vatandaş olduğu söylenebilir (Tyler,2011). Özetleyecek olursak dijital okuryazarlık bilgi iletişim teknolojilerinin etkin olarak öğrenilmesinin yanında bu teknolojileri kullanarak gelişimine katkı sağlamasını, günlük yaşamında

karşılaştığı bir problemi çözmesini ve toplumsal katılım ve üretimi destekleyecek şekilde teknolojinin güvenli, yasal, ahlaki kullanımı ile ilgili yeterliliğe sahip olmasını amaçlar (Özerbaş,Kuralbayeva, 2018). Eğitimde yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesi ile beraber dijital okuryazarlık birçok derste olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersinin de kazandırmayı hedeflediği becerilerdendir. Sosyal Bilgiler eğitimi bireyin hayata hazırlanmasında, etkin vatandaş olmasının sağlanmasında ve bir takım okuryazarlık becerilerini kazanmasında önemli bir konumdur. Sosyal Bilgiler, bireylerin değişen ve gelişen dünya üzerinde yaşamlarında gerekli olacak bilgi, beceri, değer ve tutumları kazandırmak amacıyla, içeriğini sayısal ve beşeri bilimlerden alan ve ek olarak insana dair her türlü disiplin ve çalışma alanından da yaralanan bir öğretim programı, temel eğitim dersi ve çalışma alanıdır (Güleç, Hüdavendigar,2020). Bu kapsamda Sosyal Bilgiler dersi günlük hayatta kullanıma hazır pratik bilgiyi öğretmeye yaşam koşullarında kullanmak üzere gerekli olacak becerilerin kazandırılmasını hedeflemektedir. Etkili vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan bu derste dijitalleşen dünyaya ve gelişen teknolojiye ayak uyduran ve bilgiye hızlı ulaşabilen vatandaşlar yetiştirmek için öğrenme-öğretme süreçlerinde dijital teknolojilerden öğretmen ve öğrencilerin yararlanması gerekmektedir diyebiliriz. Sosyal Bilgiler dersinin evrensel amaçları;

- o Bilgiye yönelik
- o Beceriye yönelik,
- o Değerlere yönelik,

Sosyal katılıma yönelik amaçlar olmak üzere dört temel başlıkta toplanmıştır. Beceriye ilişkin olanlar ise düşünme çalışma, grup becerileri ve kişiler arası beceriler olarak 4'e ayrılmaktadır. Dijital okuryazarlık ile doğrudan ilişkili olanlar çalışma becerileridir ve çalışma becerileri;

1. Kaynaklarda (kütüphane, görsel-işitsel kaynaklar, ders kitapları vb.) var olan bilgiyi bulma, toplama, yorumlama, değerlendirme, düzenleme ve rapor haline getirme,
2. Dinleme, okuma, gözlemlenme, özetleme, not tutma, iletişim kurma ve taslak çıkarma,
3. Elektronik alet, bilgisayar ve görsel işitsel araçlar kullanabilme,
4. Harita, grafik, çizim, zaman şeridi, diyagram vb. yorumlayabilme.

3. maddede bahsi geçen çalışma becerisi Sosyal Bilgiler dersinde dijital olan elektronik cihazları kullanma, değişik formdaki bilgileri okuma gibi becerileri kazandırmayı hedefleyen dijital okuryazarlık ile ilgilidir (Bayram, 2020).

Çağdaş toplumsal yaşamdaki bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin artması çağdaş düzene ayak uyduracak nitelikli insan gücüne olan gerekliliği doğurmuştur. Bunun sağlanması ise eğitim öğretim programlarının çağa uygun şekilde revize edilmesi ile sağlanabilir. Sosyal Bilgiler ise öteki dersler ile ilişkili disiplinler arası bir ders olması sebebiyle mihver ders olarak kabul görmektedir. Bu sebeple özellikle ilköğretim çağındaki öğrencinin küreselleşen ve dijitalleşen dünya düzenini anlatmakta yararlanılabilecek en önemli ders Sosyal Bilgilerdir. Bu çalışmada da "etkili vatandaş" yetiştirmeyi hedefleyen Sosyal Bilgiler programının bu amacı gerçekleştirmede önemli bir yere sahip dijital okuryazarlık becerisine ne denli yer verdiğini ortaya amaçlamaktadır. Bu araştırmanın amacı, 2018 yılında güncellenen Sosyal Bilgiler Programının dijital okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliğini ortaya koymaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır.

1. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler programının dijital okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliği nasıldır?
2. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler programının dijital okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliği nasıldır?
3. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler programının dijital okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliği nasıldır?
4. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler programının dijital okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliği nasıldır?

1.1 Yöntem

1.2 Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel veri toplama araçlarından doküman inceleme kullanılmıştır. Doküman incelemesi, “araştırması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesini kapsar” şeklinde tanımlanmaktadır (Yıldırım, şimşek, 2018). Doküman incelemesi, insan ilişkileri, tarihsel bilgi, doğrudan gözlenemeyen durumları, bir eğitim metot ve politikaları gibi soyut konularda değerli bilgilerin gün işığına çıkmasını sağlayabilir. Ayrıca araştırmacı ihtiyaç duyduğu veriyi gözlem ve görüşme yapmadan, zaman ve para tasarrufu yaparak elde edebilir (Özkan, 2021). Araştırmada veri sağlayabilecek doküman eşitleri ise ajanda, reklamlar, toplantı tutanakları, kılavuzlar, broşürler, kitaplar, notlar, dergiler, haritalar, anket verileri, çeşitli kamu kayıtları, eğitim alanı ders kitapları, müfredat yönergeleri, ders ünite planları, eğitim vb. belgeler olarak sıralanabilir (Kıral, 2022; Yıldırım, şimşek, 2018). Araştırma verilerinin kaynağını Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu web sayfalarında yer alan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile Bakanlığın 2021-2022 eğitim-öğretim döneminde ücretsiz dağıtılan Sosyal Bilgiler 4., 5., 6., 7. Sınıf ders kitapları oluşturmaktadır.

1.3 Verilerin Analizi

Bu araştırmada nitel veri toplama araçlarından doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Foster(1994) doküman incelemesi yaparken izlenecek adımları şu şekilde sıralamaktadır: (1) dokümanlara ulaşma, (2) dokümanların orijinalliğini kontrol etme, (3) dokümanları anlama ve kategorilendirme, (4) veriyi analiz etme, (5) veriyi kullanma (Sak, şahin Sak, Öneren şendil, Nas, 2021). Birinci aşama için dokümanlara ulaşmaya çalışılmıştır. Konuya ilişkin Talim Terbiye Kurulunun web sitesinde bulunan Sosyal Bilgiler Programından ve Milli Eğitim Bakanlığının ücretsiz dağıttığı ders kitaplarından yararlanılmıştır. İkinci aşamada bu kaynakların orijinalliğinin kontrolü yapılmıştır. Üçüncü aşamaya gelindiğinde ise araştırmanın problemi göz önünde bulundurularak 2018 Sosyal Bilgiler Programı incelenmiş ve anlaşılmaya çalışılmıştır. Daha sonra dördüncü aşamada veriler analiz edilip bu verilerden hareketle örneklem seçilmiştir. Araştırmada ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Dokümanların kategorilendirilmesi aşamasında araştırmanın amacı göz önüne alınarak programın öğrenme alanları ve kazanımları kategori olarak belirlenmiş ve analiz kısmını bunlar oluşturmaktadır.

2. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, Sosyal Bilgiler programının ve Milli Eğitim bakanlığının dağıtmış olduğu ücretsiz kitaplarda dijital okuryazarlık becerisine ne kadar değinildiği incelenmiştir. Ulaşılan bilgiler tablolar vasıtasıyla sunulmuştur.

3.1. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler programının dijital okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliği nasıldır?

Tablo 1. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Dijital Okuryazarlık Becerisi

3. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı	
Öğrenme Alanı	Kazanım
Kültür ve Miras	SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.
İnsanlar, Yerler ve çevreler	SB.4.3.1. evresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur. (Yönler ile doğal ve beşerî unsurlara yakınlık, uzaklık açısından konum analizi yapılır. Doğal ve teknolojik yön bulma yöntemlerine ve araçlarına değinilir.)
Bilim, Teknoloji ve Toplum	SB.4.4.1. evresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır. SB.4.4.2. Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımalarını karşılaştırır.

	<p>(Teknolojinin hayatımızda ve çevremizde meydana getirdiği olumlu ve olumsuz etkilerine dikkat çekilir.)</p> <p>SB.4.4.3. Kullandığı teknolojik ürünlerin mucitlerini ve bu ürünlerin zaman içerisindeki gelişimini araştırır. SB.4.4.4. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir. (Örnek girişimciler ve onların başarı öyküleri üzerinde durulur.)</p> <p>SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır. (Teknolojik ürünler için hazırlanan kullanım kılavuzlarına dikkat çekilir.)</p>
Küresel Bağlantılar	<p>SB.4.7.1. Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır. (Araştırdığı bir ülkenin önemli özelliklerini görsel materyaller kullanarak sınıfta tanıtmaya çalışır.)</p> <p>SB.4.7.3. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır. (Görsel ve yazılı iletişim araçları ile kültürel unsurlardan kıyafet, yemek, oyun, aile ilişkileri gibi konular üzerinde durulur.)</p>

Sosyal Bilgiler 4. Sınıf programında dijital okuryazarlık becerisine ilişkin bulgular Tablo 1.'de verilmiştir. Tablo 1.'de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler programı içinde Kültür ve Miras; İnsanlar, Yerler ve Çevreler; Bilim, Teknoloji ve Toplum ve Küresel Bağlantılar adlı öğrenme alanlarında dijital okuryazarlık ile ilgili kazanımlar bulunmaktadır. Birey ve Toplum, Üretim, Dağıtım ve Tüketim ile Etkin Vatandaşlık öğrenme alanlarının açıklamalarında dijital okuryazarlığa rastlanılmamıştır. Kültür ve Miras öğrenme alanında dijital okuryazarlık, ders kitabında aile tarih çalışması yaparken yazılı ve görsel belgeler ile eşyalardan yararlanma konusu çerçevesinde kazandırılmaya çalışılmıştır. İnsanlar, Yerler ve Çevreler ise mekânla ilgili bilgi, beceri ve değerleri kazandırmayı amaçlayıp coğrafya bilimini temel alan bir öğrenme alanıdır. Bu öğrenme alanında 4. Sınıfa ilişkin verilen kazanımda küreselleşen dünyada teknolojinin etkisi gösterilmektedir. Çevre okuryazarlığı, araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, harita okuryazarlığı, mekânı algılama ve gözlem gibi becerileri kazandırmayı amaçlar. Harita okuryazarlığı, mekânı algılama, araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, dünya ile iletişim sağlama gibi beceriler dijital okuryazarlık aracılığıyla kazandırılabilir. Bilim, Teknoloji ve İletişim öğrenme alanı doğrudan dijital okuryazarlık ile ilişkilidir. Bu öğrenme alanı 4. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı kapsamında teknolojik ürünleri sınıflandırma, geçmiş ve günümüz kullanımını kıyaslama, mucitlerini tanıma, teknolojinin zaman içinde gelişimi ve teknolojiyi çevremize, kendimize zarar vermeden kullanma gibi konu başlıklarında ele alınmıştır. Küresel bağlantılar öğrenme alanında ülkelerin çeşitli özelliklerinin araştırılmasında internet, araştırma için kullanılacak bir araç olduğu için doğru bilgiye ulaşmak dijital okuryazarlık becerisi kazanmış olmakla ilgilidir. Ayrıca 4.7.3 kazanımında yer alan ifade ile bilgi ve teknolojinin küresel boyutta etkileşimi ve öğrenciden bu ilişkiyi anlayabilmesi beklenmektedir.

3.2. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler programının dijital okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliği nasıldır?

Tablo 2. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Dijital Okuryazarlık Becerisi

4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı	
Öğrenme Alanı	Kazanım
Bilim, Teknoloji ve Toplum	<p>SB.5.4.1. Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.</p> <p>SB.5.4.2. Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.(Medya okuryazarlığı üzerinde durulur.)</p> <p>SB.5.4.3. Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar. (Mesafeli alışveriş, güvenli İnternet kullanımı, kimlik hırsızlığı gibi konular ele alınır.) SB.5.4.4. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler. (Bilimsel düşünmenin önemine vurgu yapılır.)</p> <p>SB.5.4.5. Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.(Yapılan çalışmalarda yararlanılan kaynakları göstermenin ve kaynakların aslını korumanın önemi üzerinde durulur.)</p>
Etkin Vatandaşlık	<p>SB.5.6.1. Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir.</p> <p>(Günlük yaşantısında karşılaştığı kurumlar ele alınarak bu kurumların yurttaşların haklarını koruma ve geliştirme, vatandaşlara çeşitli hizmetler sunma ve onların ihtiyaçları ile güvenliklerini sağlamaya yönelik sorumlulukları olduğu vurgulanır.)</p> <p>(Çevresindeki kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinin araştırılması sağlanır.)</p> <p>(Kazanım kapsamında e-devlet portalı ve bu portal üzerinden sağlanan hizmetlere değinilir.)</p>
Küresel Bağlantılar	<p>SB.5.7.2. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.</p>

Sosyal Bilgiler 5. Sınıf programında dijital okuryazarlık becerisine ilişkin bulgular Tablo 2.' de verilmiştir. Tablo 2.'de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler programı içinde Etkin Vatandaşlık; Bilim, Teknoloji ve Toplum; Küresel Bağlantılar adlı öğrenme alanlarında dijital okuryazarlık ile ilgili kazanımlar bulunmaktadır. Birey ve Toplum; Kültür ve Miras; İnsanlar, Yerler ve Çevreler ile Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanlarının açıklamalarında dijital okuryazarlığa rastlanılmamıştır. 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programında Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme alanına ilişkin “*dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği gibi değerlere öz denetim ve dijital okuryazarlık gibi becerilerinde öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.*” İfadelerine yer verilmiştir. Bu kapsamda 5. Sınıf düzeyinde, teknolojinin sosyalleşme üzerindeki etkisini kavrama, sanal ortamı güvenli kullanabilme, genel ağ üzerinde bulunan bilgilerin doğruluğunun tespiti, bilimsel etiğe uygun çalışmalar yapma ve mucitlerin, bilim insanlarının ortak özelliklerini fark etme gibi konularla ders kitabında dijital okuryazarlık becerisi yer almıştır. Etkin vatandaşlık öğrenme alanında ise e devlet portalının nasıl kullanılacağına ve ne olduğunun işlendiği konuda dijital okuryazarlığa ve

dijital vatandaşlığa değinilmiştir. Küresel Bağlantılar öğrenme alanında öğrenciye ülkeler arası ilişkilerde iletişim ve teknolojinin rolünü fark ettirmeye yönelik konu ile dijital okuryazarlık kazandırılmaya çalışılmıştır.

3.3. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler programının dijital okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliği nasıldır?

Tablo 3. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Dijital Okuryazarlık Becerisi

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı	
Öğrenme Alanı	Kazanım
Bilim, Teknoloji ve Toplum	SB.6.4.2. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirleri sunar. SB.6.4.3. Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf programında dijital okuryazarlık becerisine ilişkin bulgular Tablo 3.' de verilmiştir. Tablo 3.'de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler programı içinde Bilim, Teknoloji ve Toplum adlı öğrenme alanında dijital okuryazarlık ile ilgili kazanımlar bulunmaktadır. Birey ve Toplum; Kültür ve Miras; İnsanlar, Yerler ve Çevreler; Üretim, Dağıtım ve Tüketim; Etkin Vatandaşlık ile Küresel Bağlantılar öğrenme alanlarının açıklamalarında dijital okuryazarlığa rastlanılmamıştır. Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında bilimsellik değerine, yenilik ve araştırma gibi becerilere yer verilmiştir. 6. Sınıf kazanımlarında ise öğrenciden buna yönelik bilim ve teknolojinin gelecekteki durumu hakkında yorum yapabilen ve bilimsel araştırma basamaklarına uygun araştırmalar gerçekleştirebilen dijital okuryazarlık becerisini kazanmış olmaları beklenmektedir.

3.4. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler programının dijital okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliği nasıldır?

Tablo 4. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Dijital Okuryazarlık Becerisi

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı	
Öğrenme Alanı	Kazanım
Birey ve Toplum	SB.7.1.3. Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır. (Seçilen bir iletişim kanalının (TV, İnternet, akıllı telefonlar vb.) bireyler arasındaki iletişimi ve toplumsal olarak da kültürü nasıl değiştirdiği ele alınır.) SB.7.1.4. İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir. (Özel hayatın gizliliği, düşüncüyü açıklama özgürlüğü ve doğru bilgi alma hakkı ile kitle iletişim özgürlüğü arasındaki ilişki ele alınır.)
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.7.5.6. Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim alanında meydana getirdiği değişimleri analiz eder.)E-ticaret (gerçek ürünler kadar bilgisayar oyunları gibi sanal/dijital ürünler) üzerinde durulur).

Bilim, Teknoloji ve Toplum	SB.7.4.1. Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler. (Yazının icadından günümüze kadar farklı depolama, yaygınlaştırma ve aktarma teknikleri üzerinde kısaca durulur.)
----------------------------	--

Sosyal Bilgiler 7. Sınıf programında dijital okuryazarlık becerisine ilişkin bulgular Tablo 4.' de verilmiştir. Tablo 4.'de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler programı içinde Birey ve Toplum; Bilim, Teknoloji ve Toplum; Üretim, Dağıtım ve Tüketim adlı öğrenme alanlarında dijital okuryazarlık ile ilgili kazanımlar bulunmaktadır. Kültür ve Miras; İnsanlar, Yerler ve Çevreler; Etkin Vatandaşlık ile Küresel Bağlantılar öğrenme alanlarının açıklamalarında dijital okuryazarlığa rastlanılmamıştır. 7. Sınıf kazanımlarında Birey ve Toplum öğrenme alanında verilen kazanımlar medyanın sosyal değişme ve etkileşimdeki rolünün araştırılmasını ve iletişim araçlarını kullanırken hak ve sorumluluklarını öğrencinin öğrenmesini hedefler. 7.1.3 kazanımı öğretim programında ve ders kitabında yer aldığı üzere direkt olarak medya okuryazarlığı ile bağdaştırılmıştır fakat dijital okuryazarlık ile medya okuryazarlığı birbiri ile etkileşim içinde olduğundan dijital okuryazarlıkta kazandırılması beklenen becerilerdendir diyebiliriz. Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında bulunan 7.5.6 kazanımı günümüzde ticaret ağına dijital teknolojilerin katılmasıyla ilgilidir. 7.5.6 kazanımında bilgisayar oyunları ve dijital ürünler üzerinde durulduğundan bahsedilmektedir. Öğrencilerin üretim, tüketim, dağıtım ağına dijital teknolojilerin sağlamış olduğu değişimleri analiz etmesi beklenmektedir diğer bir öğrenme alanı olan Bilim, Teknoloji ve Değişme öğrenme alanı dijital okuryazar olabilen öğrencilerin bilgiye ulaşabilmesi ve bilgiyi paylaşabilmesi becerileri üstünde durmaktadır. Bu yüzden 7.4.1 kazanımı dijital okuryazarlık ile doğrudan ilişkilendirilebilir.

2. SONUÇ

Teknolojinin etkisi toplumları ve yaşayış biçimlerini etkilemiştir. Bu durumda insanların ihtiyacı olan bilgi, beceri, kural ve sorumluluklarının da değişmesine sebep olmuştur. İnsanlar yaşadığı çağın özelliklerine uyum sağlayabilme ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları problemlerin çözümü için artık yeni bilgi, beceri, kural ve sorumluluklara ihtiyaç duymaya başlamıştır. Bu yeni bilgi, beceri, kural ve sorumlulukları öğrenebileceği en önemli araç ise eğitimidir. Ülkelerin eğitimi teknoloji etrafında şekillendirdiği yadsınamaz bir gerçektir. Çünkü tüm ülkeler çağa ayak uyduran, doğru bilgiye hızlı ulaşım sağlayan, teknolojinin değişmesi ile birlikte değişen fiziki ve sosyal çevreye adapte olmuş bireyler yetiştirmeyi amaç edinir. Sosyal bilgiler dersinin disiplinler arası bir ders olması ve etkin vatandaş yetiştirmeyi hedeflemesi dolayısıyla 21.yy becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesinde bu derse önem verilmelidir. Bahsedilen 21. yy becerileri ise i) öğrenme ve yenilik becerileri, ii)bilgi, medya ve teknoloji becerileri, iii) yaşam ve kariyer becerileri olmak üzere üç ana başlık altında sınıflandırılmaktadır. Bu üç ana başlık kendi içinde tekrar dallara ayrılmaktadır. Öğrenme ve yenilik becerileri i)eleştirel düşünme ve problem çözme, ii) işbirliği, iii) iletişim, iv) yaratıcı olma ve düşünme olarak dörde, bilgi medya ve teknoloji becerileri i) medya, ii) bilgi, iii) bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı olarak üçe ayrılırken yaşam ve kariyer becerileri de i) girişkenlik, ii) esnek ve uyumlu olma, iii) sosyal ve kültürler arası iletişim iv)üretkenlik, v) sorumluluk olmak üzere beşe ayrılmaktadır (Yalçın, 2018). Yani dijital okuryazarlık becerisi başta olmak üzere medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, internet okuryazarlığı, ağ okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, görsel okuryazarlık vb. beceriler dijitalleşen dünyada teknolojiyi ve dijital kaynakları etkili ve verimli kullanabilmek için kazandırılması gereken önemli becerilerdendir. Sosyal bilgiler dersi içeriği ve belirlemiş olduğu kazanımlarla günlük hayat ile doğrudan ilişkilidir. Bu sebeple bireyin hayata hazırlanmasını sağlayan bu ders kapsamında dijital okuryazarlık becerisi kazandırılabilir. Fakat 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında dijital okuryazarlık becerisine yeterinde yer verilmediği sonucuna ulaşıp bu araştırma kapsamında yetersiz görülmüştür. Dijital okuryazarlık becerisi, öğrenme alanlarının açıklamaları incelendiğinde Bilim, Teknoloji ve Toplum

öğrenme alanında doğrudan verilecek bir beceri olarak yer almaktadır. Diğer altı öğrenme alanında kazanımlar dijital okuryazarlık becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Dijital okuryazarlık becerisinin öğrenme alanlarında eşit dağılım göstermediği de bu araştırmadan çıkarılabilecek sonuçlardandır. Gez ve Yeşiltaş (2020) bu konu üzerine yaptığı çalışmada 2018 yılında revize edilmiş Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında dijital okuryazarlığa yer verildiğine fakat etkin vatandaş yetiştirme amacı güden bu dersin dijital vatandaş yetiştirmek ve dijital vatandaşlığın bir becerisi olarak adlandırılan dijital okuryazarlık becerisini kazandırmak konusunda mevcut durumda yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Turan, Karasu Avcı (2018) tarafından da programın dijital vatandaşlık boyutunu incelemeye yönelik yapılan çalışmada ise Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Etkin Vatandaşlık, Küresel Bağlantılar öğrenme alanlarında dijital vatandaşlığa yönelik bir bulguya rastlanmadığı, İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında ise mekân algılama, çevre okuryazarlığı, harita okuryazarlığı teknoloji kullanılarak kazandırılmaya çalışılmış ve dolaylı yoldan dijital vatandaşlığa değinildiği sonucuna ulaşmıştır. Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanlarında teknolojiye dair gelişimin, kullanımının, teknolojiye karşı bilinçlenmenin, çevreye etkisinin anlatıldığı değişim ve yenilikçilik gibi becerilerin kazandırıldığı bir öğrenme alanı olduğundan bahsetmektedir. Ayrıca dijital vatandaşlığın tüm öğrenme alanlarına yayılması sosyal bilgiler eğitimini daha verimli hale getireceğini söylemektedir.

Bu alanda sosyal bilgiler öğretim programının ve ders kitaplarının dijital okuryazarlık bağlamında değerlendirildiği ve incelendiği bilimsel çalışmalara ağırlık verilebilir ve programın geliştirilmesinde katkı sağlanabilir.

Her öğrenme alanına dijital okuryazarlık becerisi eşit bir şekilde dağıtılarak öğrenme alanlarına dijital okuryazarlığa ilişkin konular eklenebilir.

KAYNAKÇA

Altun, N. & Bangir Alpan, G. (2021). Temel eğitim programlarında dijital okuryazarlık, *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 280-294. 8(2), 280- 294.

Arslan, M.(2007). Eğitimde yapılandırmacı yaklaşımlar. *Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(1), 41-61.

Bayram, H. (2020). 3. Uluslararası uzaktan öğrenme ve yenilikçi eğitim teknolojileri konferansı. Editör(Ed.) Yalçınalp, S. Proceedings Book (204-215).

Bawden, D. (2008). Digital Literacies concepts, Policies and Practies. C, Lankshea. & M, Knobel (Ed.). New York: Peter Lang.

Cevher, S. (2021). Teknoloji ışığında okuryazarlıklar ve sosyal bilgiler eğitimi. E, Yeşiltaş (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.

Gez, A. Yeşiltaş, E. (2020). Sosyal bilgiler öğretim programının dijital okuryazarlık boyutu. O, Zahal., Ş, Koca., K, Baş (Ed.). *Eğitim Bilimlerinde Teori ve Araştırmalar II(Cilt 2)* içinde (ss. 137- 158). Gece Kitaplığı Yayınevi.

Güleç, S. & Hüdavendigâr, M. N. (2020). Sosyal bilgiler eğitimi alanında okuryazarlık becerisi başlığında yayımlanan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Journal of Humanities and Resarch*, 4(3), 24-36.

Karasu Avcı, E.& Turan, S. (2018). Sosyal bilgiler öğretim programının dijital vatandaşlık bağlamında incelenmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 28-38.

Kaymakçı, S. (2008). *Bilim teknoloji ve sosyal değişme*. Altun, A. & Avcı, E. & Er, H. & Öztürk, T (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.

Kemp, S. (2021). Digital 2021: The latest insight into the state of digital. Retrieved from <http://digitalcommons.georgiasouthern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1557&context=etd>

Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.

Kuralbayeva, A. & Özerbaş, M, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-25.

- MEB (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (Erişim: 17.06.2022), <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686>
SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20%C3%96%C4%99ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf
- Onursay, S. (2018). Üniversite gençliğinin dijital okuryazarlık düzeyleri: Anadolu üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 899- 1013.
- Özkan, U. B. (2021). Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi. Ankara: Pegem Akademi
- Sak, R. & Şahin Sak, İ. T, Öneren Şendil, Ç. & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227- 250.
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri(11.baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ünal, Ç. & Çelikkaya, T. (2009). Yapılandırmacı yaklaşımın sosyal bilgiler öğretiminde başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi (5. Sınıf örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 197-212.
- Yalçın, S. (2018). 21. Yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesine kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Anakara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(1), 183-201.
- Yontar, A. (2019). Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 7(4), 815-824.
- TDK (2022). Dijital. <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 20.06.2022.

Covid-19 Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Matematik Dersine İlişkin Veli Görüşlerinin İncelenmesi

Araştırma Makalesi / Research Article

Peker, A., & Saltık-Ayhanöz G. (2022). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde matematik dersine ilişkin veli görüşlerinin incelenmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 3(1), 18-32.

Geliş Tarihi: 25.05.2022

Kabul Tarihi: 10.07.2022

E-ISSN: 2717-9346

Ahmet Kaan PEKER

Akşemseddin Bilim ve Sanat Merkezi, MEB

ahmedkaan5138@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4397-7423

Gülşah SALTİK AYHANÖZ

Akşemseddin Bilim ve Sanat Merkezi, MEB

gulsah-1984@windowslive.com

ORCID: 0000-0003-0174-9999

ÖZ

Koronavirüs (COVID-19) salgını, birçok alanda büyük çaplı değişimlere yol açmıştır. Bu alanlardan biri de eğitimidir. Salgın sebebiyle, eğitimin bütün kademelerinde öğrencilere dersler, uzaktan eğitimle verilmiştir. Dünyanın her kısmında uzaktan eğitim çok tercih edilen bir seçenek olmuştur. Salgın döneminde alınan tedbirler doğrultusunda uzaktan eğitime büyük çaplı uygulanma fırsatı sunulmuş olup yüz yüze eğitime alternatif olarak kullanılmıştır. Öğrenci ve öğretmenlerin yanı sıra eğitimin önemli bir paydaşı olan veliler, uzaktan eğitim ile ilgili düşüncelerinin incelenmesi sürecin verimliliğinin değerlendirilmesi bakımından önem arz etmektedir. Bu çalışmada, ilkokul, ortaokul ve lise öğrenci velilerinin Matematik derslerinin uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesine ilişkin düşüncelerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Niğde’de Bilim ve Sanat Merkezi’nde öğrenim gören her yaş grubundan 30 özel yetenekli öğrencinin velisi oluşturmaktadır. Nitel verilere odaklanan bir özel durum çalışması olarak 9 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Mülakatlar çevrimiçi ortamda yapılmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilecektir. Araştırmanın gerçekleştirilmesi sonucunda ileri tarihlerde uygulanabilmesi ihtimal uzaktan eğitim sürecindeki matematik dersi için yaşanabilecek problemlerin tespiti açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Velilerin tamamı, yüz yüze eğitim ortamına dönülmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Matematik eğitimi, Uzaktan eğitim, Veli, COVID-19 Pandemisi.

INVESTIGATION OF PARENTS' VIEWS ON MATHEMATICS LESSON IN THE DISTANCE EDUCATION PROCESS OF THE COVID-19 PANDEMIC PERIOD

ABSTRACT

The coronavirus (COVID-19) epidemic has led to major changes in many fields, including education; Courses at all levels of education have started to be taught with distance education. Although distance education is an increasingly preferred option, it has been applied on a large scale for the first time within the scope of the measures taken during the epidemic and has been evaluated as an alternative to face-to-face education. It is important to investigate the views of parents, who are the most important stakeholders of education together with teachers and students, on distance education in order to evaluate the efficiency of the process. In this context, the aim of this study is to determine the views of the parents of primary, secondary and high school students about the teaching of Mathematics lessons by distance education. The study group of the research, which is structured with a case study from qualitative research designs, consists of 30 parents residing in the center of Niğde. As a case study focusing on qualitative data, semi-structured interviews consisting of 9 questions will be conducted online. The data will be analyzed by descriptive analysis method. As a result of the realization of the research, it is thought that it will be useful in determining the problems

that may be experienced for the mathematics course in the distance education process, which can be applied in the future. All of the parents expressed that it is necessary to return to the traditional face-to-face education environment.

Keywords: Mathematics Education, Distance Education, Parent, COVID-19 Pandemic.

1. GİRİŞ

Toplumlar kimi zaman durağan özellikler taşırken kimi zaman dinamik bir değişim sürecinin içinde olurlar. Bu süreç toplumsal değişim olarak ifade edilmekte olup değişim farklılaşma ya da bir durumdan yeni bir duruma geçiş olarak ele alınabilir. Toplumsal değişim toplumun sosyal hayatında olan çeşitli alanlarda ortaya çıkan farklılaşmaların tamamıdır. Şişman, (2010) sosyal ya da toplumsal değişimin bazen hızlı, bazen kendiliğinden ve yavaş, plansız veya devlet tarafından planlı olarak gerçekleşebileceğini vurgulamıştır. Bunun yanı sıra toplumların tarihi incelendiğinde bir takım kültürel, siyasi, teknolojik ya da ekonomik gelişmelerin toplumları büyük oranda etkilediği gibi eğitimi de etkilediğini belirtmiştir.

Yeni Tip Korona virüs (SARS-CoV-2) kaynaklı COVID-19 enfeksiyonu, Çin'in Wuhan şehrinde 2019 yılı Aralık ayı sonlarında görülmüştür. Bu virüs çok kısa sürede başta Avrupa ülkeleri olmak üzere bütün dünyaya yayılmıştır (World Health Organization [WHO], 2020). Pandemi sürecinde, önemli toplumda bulaşıcı hastalıkların yayılmasını azaltabilmek amacıyla eğitim kurumlarının kapatılması konusunda literatürde yer alan öneriler göz önünde bulundurulmuştur (Wheeler vd., 2010; Kawano&Kakehashi, 2015; De Luca, 2018). Bu doğrultuda, COVID-19 pandemisinin yayılmasını azaltmak amacıyla çok sayıda ülkede üniversiteler, okullar ve çeşitli eğitim kurumları geçici bir süre için kapatılmıştır. Türkiye'de 11 Mart 2020 tarihinde ilk COVID-19 vakasının Sağlık Bakanlığı tarafından açıklanmasının ardından okullar ve çeşitli eğitim kurumları 25 Mart 2020 tarihinden itibaren geçici bir süre için kapatılmıştır (YÖK, 2020).

İletişim teknolojilerindeki küreselleşme küresel bir eğitim sisteminin oluşmasına sebebiyet vermiş; fiber optik, internet, televizyon, bilgisayar ve bunu gibi bir çok bilişim sisteminde yaşanan baş döndürücü gelişmeler eğitim sisteminde yeni uygulamaların ortaya çıkmasını desteklemiştir (Kırık, 2014). Bu uygulamalardan biri de uzaktan eğitimidir. Uzaktan eğitim, elektronik olan ya da olmayan sistemler yoluyla özel iletişim yöntemleri gerçekleştirilmesiyle zaman ve mekân sınırlarını ortadan kaldıran birçok öğrenme faaliyetini kullanıcılara sunan planlı, kapsamlı öğrenme faaliyeti (Altıparmak, 2011) olarak tanımlanmaktadır. Rovai ve Downey, (2010) çevrimiçi uzaktan eğitim ortamları ile birikime sahip ve farklı özellikte olan kişiler bu ortamların imkânlarından faydalanarak çağdaş yöntemler ile kolaylıkla etkili eğitimler alabildiğini belirtmiştir. Buna rağmen uzaktan eğitimde öğrenci, öğretmen ve akranlar arasında faydalı etkileşimin sınırlı olması, bunun yansımaları olarak motivasyon eksikliği meydana gelmesi gibi bir takım olumsuzlukları da içinde barındırdığı literatürde belirtilmektedir (Çetin ve diğerleri, 2004; Uzoğlu, 2017). Uygun zaman, mekân ve koşulların sağlanamadığı durumlarda ise öğrencilerin kaliteli bir eğitim alması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için uzaktan eğitimin gerçekleşmesinin gerekliliği gözler önüne serilmektedir (Şen vd., 2010). Bilhassa pandemi sürecinde uzaktan eğitiminin kullanımı zorunluluk haline gelmiştir.

Pandemi sürecinin eğitim bakımından araştırıldığında literatürde, ilk olarak öğretmenlerin ve sürece dair düşüncelerinin araştırmalara dahil etmeden, yürütülen eğitim ortamında hiçbir paradigma değişikliğinin başarılı sonuçlar yansıtamayacağı

vurgulanmıştır (Mulenga & Marban, 2020). Iwai (2020), COVID-19 pandemisi sırasında çevrimiçi öğrenme üzerine bir çalışma yürütmüştür. Yürütülen araştırmada sınıfların sanal hale getirildiğinde öğrencilerin kazanacakları ve kaybedecekleri konusunda tartışmalar yürütmüştür. Bu çalışmada COVID-19 pandemisinin sanal eğitim sırasında görünen zorlukların ötesinde zorluklar sunacağını ifade etmiştir. Karşılaşılabilecek zorluklara; internet ve bilgisayarda daha az donanımlı eğitimcileri zorluklara sürüklemesi, ekranın ve mikrofonun aracılık ettiği bir sınıfı yönetmenin zorluklarından ötürü birçok eğitimcinin dersi yürütememesi rapor edilmiştir.

Uzaktan eğitim, pandemi sürecinde eğitimin etkili yönetilebilmesi, mezun olamama-dönem kaybetme gibi mağduriyetlerin yaşanması amacıyla hızlı bir şekilde hayata geçirilmek zorunda kalınan bir uygulama olmuştur. Hızlı bir şekilde oluşturup oturtulmaya çalışılan uzaktan eğitim uygulamasının olumsuz etkisinin ve açığının olması beklenmektedir (Brooks et al., 2020; Owusu-Fordjour vd., 2020; Sahu, 2020). Bunun yanı sıra gelecekte yaşanabilecek olası felaket durumlarında uzaktan eğitimin tekrar kullanılması halinde önlemlerin alınabilmesi için uzaktan eğitim sürecinde yaşanan aksaklıkları tespit etmek önem arz etmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı COVID-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilerin velilerin matematik dersine ilişkin görüşlerinin derinlemesine incelenmesidir. Literatür taraması yapıldığında COVID-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde velilerin matematik dersine ilişkin görüşlerinin daha önce incelenmediği ve bu durumun merak konusu olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma ile elde edilen veli görüşlerinin COVID-19 pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitimin işlevselliğini ve faydasını artıracakları düşünülmektedir. Bu araştırmada COVID-19 pandemi döneminde özel yetenekli öğrencilerin matematik dersine ilişkin uzaktan eğitim konusunda velilerin duyguları, düşünceleri ve yaşadıkları sorunları belirlemek amacıyla incelenmiştir.

2. YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırmanın amacı, incelenen durumu etraflıca açıklamak, standartlar doğrultusunda değerlendirmeler yapmak, tanımlamak, olaylar arasındaki olası ilişkileri ortaya koymak olduğu için (Çepni, 2007) betimsel yaklaşım kullanılmıştır. Ayrıca çalışmanın probleminin araştırılması süresince durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışmada bu desenin seçilmesinin sebebi araştırılan problemin bir yönünün kısa sürede ve derinlemesine çalışılmasına fırsat tanınmasıdır. (Çepni, 2007, Yin, 2003).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın örneklemini, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Niğde’de Bilim ve Sanat Merkezi’nde öğrenim gören her yaş grubundan 30 özel yetenekli öğrencinin velisi oluşturmaktadır. Araştırmanın yürütüldüğü veliler demografik açıdan farklı özelliktedirler. Bu farklılığın araştırmada etkili sonuçlar elde edilmesini sağlamada faydalı olacağı düşünülmektedir. Araştırmaya katılan velilerin seçiminde gönüllülük esasına dikkat edilmiştir. Nitel araştırmalar, nicel araştırmaların aksine derinlemesine bilgi edinilebilecek ve kendi bağlamını oluşturmuş olan küçük örneklem gruplarıyla gerçekleştirilir (Miles ve Huberman, 2016). Bu araştırmanın çalışma grubunun tespitinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, araştırmanın amaçlarına uygun olmak suretiyle araştırmacılara pratiklik, ekonomiklik ve hız kazandırmak adına yakın çevreden

bireylerin seçimidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Örneklem tespit edilirken araştırmacı öğrenci tarafından velilere problem durumu ve çalışmanın amacı ile ilgili detaylı bilgi verilmiş olup katılımcı velilerin seçiminde gönüllülük esas alınmıştır. Araştırmaya katılan velilerin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Velilerin Demografik Yapısı

Değişken	Kategori	f (frekans)
Cinsiyet	Kadın	13
	Erkek	17
Yakınlık derecesi	Anne	13
	Baba	17
Eğitim durumu	İlköğretim	1
	Lise	7
	Lisans	8
	Yüksek Lisans	3
	Doktora	2
	On Lisans	3
	Universite	6
Mesleği	Devlet memuru	15
	İşçi	6
	Ev Hanımı	7
	Öğretim Üyesi	1
	Mühendis	1

Veri Toplama Araçları

Bu araştırma için Niğde İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden araştırma izni alınmıştır. Katılımcıların her birine araştırma öncesi Aydınlatılmış onam formu imzalatılmıştır. Proje sürecinde etik ilkelere riayet edilmiştir. Çalışmada yarı-yapılandırılmış mülakatlar veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 9 sorudan oluşmaktadır. Ekiz, (2013) yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılarak derinlemesine bilgilere ulaşılabileceğini vurgulamıştır.

Araştırma gerçekleştirilmeden önce araştırma sürecinde velilere gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve izinlerine başvurulmuştur. Aydınlatılmış Onam Formunu doldurmaları sağlanarak velilerden gerekli izinler alınmıştır. Çalışmanın pandemi sürecinde yürütülmesi sebebiyle görüşmeler uzaktan eğitim programı Zoom kullanılarak yürütülmüştür. Ayrıca görüşme sürecinde, bilgi vermeye davet edici bir üslup benimsenmiş, sorgulayıcı tutumdan kaçınılmaya çalışılmıştır.

Veri Toplama, Analizi ve Uygulama

Verilerin analizi gerçekleştirilirken içerik analizinden ve betimsel analizden faydalanılmıştır. Dinçer (2018) içerik analizini; belirli temalara veya kategorilere göre nitel veya nicel verilerin sistematik kodlanması olarak tanımlamıştır. Özdemir, (2010) betimsel analizi verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenip yorumlanması olarak tanımlamıştır. İçerik analizi ile kategorilendirilen veriler, betimsel analiz ile yorumlanmıştır. Görüşmeler için uygun saatler tespit edilmiş olup pandemi sebebiyle görüntülü dijital toplantı gerçekleştirilmiştir. Mülakata katılan veliler V1, V2..., V30 şeklinde adlandırılmıştır. Katılımcı veliler ile gerçekleştirilen mülakat süreleri ortalama 25-30 dakika sürmüştür.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Bu araştırmanın geçerliliği görüşmelerden elde edilen verilerin ayrıntılı rapor edilmesi ile sağlanmaya çalışılmıştır. Nitel çalışmalarda geçerliliği sağlamanın yollarından birisi de verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Geçerliliği sağlamak amacıyla görüşme soruları hazırlama aşamasında, ilgili literatür gözden geçirilerek kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Bu sayede elde edilen veriler üzerinde betimsel analiz yapılırken ilgili kavramları içerecek kapsam sağlanmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırmada dış geçerliliğin sağlanması için araştırma sürecine dair; katılımcıların belirlenmesi, görüşme ortamı, görüşmelerin yapılması, katılımcı görüşlerinin birebir aktarılması ve veri analizi konuları ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bulguların sunumunda öğrencilerin kişisel bilgileri gizli tutulmuştur. Bu nitel araştırmada görüşme formunun iç geçerliliğinin, inandırıcılığının ve tutarlılığın sağlanması amacıyla uzman görüşüne başvurularak gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan görüşme sorularını matematik eğitimi alanında uzman iki öğretim üyesi incelenmiştir. Uzmanlar arasındaki uyum yüzdesi %85 oranında gerçekleşerek görüşme sorularının güvenilirlik kanıtı elde edilmiştir. Miles ve Huberman (1994) tarafından görüşme sorularının güvenilirliği ile ilgili uyum yüzdesi %80 olduğundan güvenilirlik yüzdesine ulaşılmış kabul edilmektedir.

Görüşmelerden ulaşılan verilerin iç geçerliliğini sağlamak için görüşme dökümleri ve görüşme sürecinin ses kaydı ayrı iki araştırmacı tarafından kodlanarak incelenmiştir. Araştırmacıların verilerin analizinde yapmış olduğu kodlamaların tutarlılığı kontrol edilmiştir. Karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü kullanılarak %82 olarak hesaplanmıştır.

3. Bulgular

Veliler ile gerçekleştirilen mülakatlardan aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

3.1. Uzaktan Eğitim Kavramının Pandemi Öncesi Tanınmasına İlişkin Veli Görüşleri

Görüşme yapılan velilere sorulan “COVID-19 pandemisi öncesinde uzaktan eğitim hakkında bilginiz var mıydı?” sorusuna ilişkin verilen cevaplara dair kodlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Uzaktan Eğitimin Tanınmasına İlişkin Veli Görüşleri

Konu ile ilgili görüşler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Bilgim vardı	9	30
Bilgim yoktu.	21	70

Gerçekleştirilen görüşmede velilerin 9’u (%30) COVID-19 pandemisi öncesinde uzaktan eğitim hakkında bilgisi olduğunu, 21’i (%70) ise bilgisi olmadığını belirtmiştir. Görüşme yapılan velilerden V1 “Uzaktan eğitim hakkında bir bilğim yoktu. EBA ve Zoom programlarını pandemi ile öğrendik ancak ben öğrencilerimle kurduğum Whatsapp gruplarında öğrencilerimin piyano eserlerini çalıp bana göndermeleri sayesinde dinliyordum. Whatsapp’ı öğrencilerimle iletişim olarak kullanıyordum.”, V22 “Uzaktan eğitimi ben mesleğim sayesinde biliyordum ve kullanıyordum. Öğrencilerime ödev verip, sosyal medya ortamında araç-gereçleri kullanarak takip yapıyordum. Bir nevi uzaktan eğitim küçük bir modelini uyguluyordum.”, V5 “Uzaktan eğitim hakkında bir bilğimiz yoktu ama o süreçte öğrendik.” ifadesinde bulunmuştur.

3.2. Pandemi Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitimde Kullanılan Teknolojik Araçlara İlişkin Veli Görüşleri

Görüşme yapılan velilere sorulan “Çocuğunuz uzaktan eğitim sürecinde matematik dersleri bağlantısında hangi teknolojik araçları kullandı?” sorusuna ilişkin verilen cevaplara dair kodlar Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3: Uzaktan Eğitimde Kullanılan Teknolojik Araçlara İlişkin Veli Görüşleri

Konu ile ilgili görüşler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Tablet	5	10.86
Telefon	14	30.43
Bilgisayar	27	58.69

Gerçekleştirilen görüşmede velilerin 5’i (%10.86) çocuğunun matematik derslerine tablet ile bağlandığını, 14’ü (%30.43) telefon ile bağlantı sağladığını ve velilerin 27’si (%58.69) matematik derslerine bilgisayar ile bağlandığını belirtmiştir. Görüşme yapılan velilerden V7 “İki çocuğum olduğu için bazen tabletle bazen telefonla derslere bağlanıyorlardı.”, V23 “Çocuklarım derslere şahsi telefonlarından bağlandılar.”, V24 “Çocuğum derslere bilgisayar ve telefonla bağlandı.” ifadesinde bulunmuştur.

3.3 Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Motivasyonlarının Artırılmasına İlişkin Veli Görüşleri

Görüşme yapılan velilere sorulan “Uzaktan eğitim sürecinde çocuğunuzun matematik derslerindeki motivasyonunu sağlamak için neler yaptınız?” sorusuna ilişkin verilen cevaplara dair kodlar Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4: Uzaktan Eğitim Öğrenci Motivasyonunu Artırmaya İlişkin Veli Görüşleri

Konu ile ilgili görüşler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Özel ders	6	17.64
Sıkı takip	12	35.29
Gerekli ortamı sağlama	5	14.70
Hiçbir çaba harcamadım	11	32.35

Gerçekleştirilen görüşmede velilerin 6’sı (%17.64) çocuğuna özel ders aldırarak, 12’si (%35.29) sıkı takip ederek, 5’i (%14.70) gerekli ortamı sağlayarak motivasyonunu arttırdığını, 11’i (%32.35) ise çocuğunun motivasyonunu artırmak için hiçbir çaba harcamadığını belirtmiştir. Görüşme yapılan velilerden V8 “Öğrencimin motivasyonunu artırmak için dersleri onunla birlikte tekrar ettik.”, V30 “Öğrencimin motivasyonunu arttırmak için özel ders aldırıldım.”, V6 “Öğrencimi kendi haline bıraktık, kendi nasıl istiyorsa öyle yaptı.” ifadesinde bulunmuştur.

3.4. Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin İlgisi ve Dikkat Düzeylerindeki Değişime İlişkin Veli Görüşleri

Görüşme yapılan velilere sorulan “Uzaktan eğitim sürecinde çocuğunuzun matematik derslerindeki ilgi ve dikkat düzeylerinde değişim oldu mu?” sorusuna ilişkin verilen cevaplara dair kodlar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenci İlgi ve Dikkat Düzeylerindeki Değişime İlişkin Veli Görüşleri

Konu ile ilgili görüşler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Düşüş oldu.	23	74.19

Değişim Olmadı.	7	22.58
Artış oldu.	1	3.22

Gerçekleştirilen görüşmede velilerin 23'ü (%74.19) uzaktan eğitimde çocuğunun ilgi ve dikkat düzeylerinde düşüş olduğunu, 7'si (%22.58) ilgi ve dikkat düzeylerinde değişim olmadığını, 1'i (%3.22) uzaktan eğitim sürecinde çocuğunun ilgi ve dikkat düzeylerinde artış olduğunu belirtmiştir. Görüşme yapılan velilerden V9 “Çocuğumun ilgi ve dikkat düzeyinde ciddi bir düşüş oldu, çocuğum ekranda derse motive olamıyordu.” V3 “Uzaktan eğitimin çocuğuma faydası oldu.”, V29 “Çocuğumun ilgi ve dikkat düzeyinde düşüş oldu, dikkatsizlik vardı.” ifadesinde bulunmuştur.

3.5. Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Katılım Düzeyleri ve Akademik Başarılarındaki Değişime İlişkin Veli Görüşleri

Görüşme yapılan velilere sorulan “Uzaktan eğitim sürecinde yürütülen matematik derslerine çocuğunuzun katılım düzeyi neydi?, Bu süreçte Matematik dersi akademik başarılarında bir değişim oldu mu?” sorusuna ilişkin verilen cevaplara dair kodlar Tablo 6 ve Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 6: Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Katılım Düzeylerine İlişkin Veli Görüşleri

Konu ile ilgili görüşler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Bazen derslere katıldı.	3	10
Çoğunlukla derslere katıldı.	12	40
Devamlı olarak derslere katıldı.	15	50

Gerçekleştirilen görüşmede velilerin 3'ü (%10) çocuğunun uzaktan eğitim sürecinde derslere bazen katıldığını, 12'si (%40) derslere çoğunlukla katıldığını, 15'i (%50) derslere devamlı olarak katıldığını belirtmiştir. Görüşme yapılan velilerden V19 “Çocuğum derslere %100 katılmıyordu fakat katıldığı zamanlarda farklı şeylerle uğraşıyordu ya arkadaşlarıyla konuşuyor ya da oyun oynuyordu.”, bunun yanı sıra V15 “Çocuğumun derslere katılım düzeyi daha azdı.”, V6 “Çocuğum, canı isterse derslere katılıyor istemezse katılmıyordu.” ifadesinde bulunmuştur.

Tablo 7: Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Matematik Dersi Akademik Başarılarındaki Değişime İlişkin Veli Görüşleri

Konu ile ilgili görüşler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Düşüş oldu.	14	45.16
Değişim Olmadı.	13	41.93
Artış oldu.	4	12.90

Gerçekleştirilen görüşmede velilerin 14'ü (%45.16) çocuğunun uzaktan eğitim sürecinde matematik dersi akademik başarısında düşüş olduğunu, 13'ü (%41.93) değişim olmadığını, 4'ü (%12.90) matematik dersi akademik başarısında artış olduğunu belirtmiştir. Görüşme yapılan velilerden V20 “Ders derste öğrenilir ama uzaktan eğitim tam bir eğitim modeli değil, ders gibi değil o yüzden benim çocuğum da dersi derste öğrenen bir öğrenci biz daha başarılı olmasını beklerdik.”, V27 “Özel ders aldığımız için birazcık da sınava hazırlandığımız için mecburen değişim oldu.”, V13 “Tabii değişim oldu, biraz aşağıya doğru eğilim oldu.” ifadesinde bulunmuştur.

3.6. Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Ödev Durumu ve Takibine İlişkin Veli Görüşleri

Görüşme yapılan velilere sorulan “Uzaktan eğitim sürecinde çocuğunuzun matematik dersindeki ödev durumu ve takibi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna dair verilen cevaplara ilişkin kodlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Ödev Durumu Veli Görüşleri

Konu ile ilgili görüşler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ödev verildi.	25	58.13
Ödevlerini yaptı.	16	37.20
Ödevlerini yapmadı.	2	4.65

Gerçekleştirilen görüşmede velilerin 25’i (%58.13) uzaktan eğitim sürecinde çocuğunun matematik dersi için ödev verildiğini, 16’sı (%37.20) verilen ödevleri yaptığını, 2’si (%4.65) verilen ödevleri yapmadığını belirtmiştir.

Tablo 9: Uzaktan Eğitim Öğrencilerin Ödev Takip Veli Görüşleri

Konu ile ilgili görüşler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öğretmen takip etti.	7	21.87
Öğretmen takip etmedi.	5	15.62
Takip ettim.	17	53.12
Takip edemedim.	3	9.37

Gerçekleştirilen görüşmede velilerin 7’si (%21.87) uzaktan eğitim sürecinde çocuğunun öğretmen takibinde olduğunu, 5’i (%15.62) öğretmen takibinde olmadığını, 17’si (%53.12) ödevleri kendi takip ettiğini, 3’ü (%9.37) çocuğunun ödevlerini takip etmediğini belirtmiştir. Görüşme yapılan velilerden V25 “*Ödev durumu yine öğretmeni uzaktan eğitim sürecinde de ödevleri attı oradan paylaşımlar yaptı, testler falan gönderdi oradan da takibini yaptı öğretmeni.*”, V20 “*Öğretmenlerinin EBA’dan paylaştığı ödevleri yaptı. Öğretmenlerinin verdiği ödevleride kitaplarından, defterlerinden takibini yaptı.*”, V12 “*Biz bu konuda yeterince hassas davrandığımız için ödevlerini günü gününe yapmak durumunda kaldı.*” ifadesinde bulunmuştur.

3.7. Pandemi Sürecinde Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Devam Etmeleri Konusuna İlişkin Veli Görüşleri

Görüşme yapılan velilere sorulan “Pandemi ile ilgili riskler devam ederken sizce uzaktan eğitime devam edilmeli mi?” sorusuna dair verilen cevaplara ilişkin kodlar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10: Uzaktan Eğitime Devam Etme Konusunda Veli Görüşleri

Konu ile ilgili görüşler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Devam etmeli	9	30
Devam etmemeli	21	70

Gerçekleştirilen görüşmede velilerin 9’u (%30) uzaktan eğitime devam edilmesi gerektiğini, 21’i (%70) uzaktan eğitime devam edilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Görüşme yapılan velilerden V26 “*Uzaktan eğitime devam edilebilir fakat şu an uygulanan uzaktan eğitime değil uyguladığımız sistem uzaktan eğitim sistemi değildi bir uzaktan*

izleme sistemi.” , V28 “Bence edilmemesi lazım zaten çocuklarımız 2 yıl geride kaldı, örgün eğitime devam edilmesi daha sağlıklı olur düşüncesindeyim.”, V10 “Uzaktan eğitime bence devam edilmemeli yüz yüze eğitim daha iyi olur.” ifadesinde bulunmuştur.

3.8. Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimde Matematik Dersinde Yaşanılan Sorunlara İlişkin Veli Görüşleri

Görüşme yapılan velilere sorulan “Çocuğunuz uzaktan eğitim sürecinde matematik derslerinde ne gibi sorunlarla karşılaştı?” sorusuna ilişkin verilen cevaplara dair kodlar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10:Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Veli Görüşleri

Konu ile ilgili görüşler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Bilgisayar kaynaklı sorunlar	2	4.25
İnternet bağlantı sorunları	4	8.51
Bağlantı sorunları	3	6.38
Öğrenci İsteksizliği	3	6.38
Ders ortamından kaynaklı sorunlar	3	6.38
Ders esnasında başka şeylerle ilgilenilmesi	4	8.51
Öğretmenle iletişim kuramama	12	25.53
Öğretmen ilgisizliği	1	2.12
Konuyu daha zor kavrama	14	29.78
Matematiği sevmemeye başladı.	1	2.12

Gerçekleştirilen görüşmede velilerin 2’si (%4.25) uzaktan eğitim sürecinde bilgisayar kaynaklı sorunlar yaşandığını, 4’ü (%8.51) internet bağlantı sorunları yaşandığını, 3’ü (%6.38) bağlantı sorunları yaşandığını, 3’ü (%6.38) öğrenci isteksizliklerinin yaşandığını, 3’ü (%6.38) ders ortamından kaynaklı sorunlar yaşandığını, 4’ü (%8.51) ders esnasında başka şeylerle ilgilenildiğini, 12’si (%25.53) öğretmenle iletişim kurmakta problem yaşandığını, 1’i (%2.12) öğretmen ilgisizliği olduğunu, 14’ü (%29.78) öğrencinin konuyu daha zor anladığını, 1’i (%2.12) matematiği sevmemeye başladığını belirtmiştir.

Görüşme yapılan velilerden V22 “Öğretmenler uzaktan eğitim ilk defa verdikleri için kullanacakları araç gereçlere vakıf değillerdi. İlk 2-3 hafta adapte olmaya çalıştılar. Bu öğretmenlerin yaşadığı sorunlarda öğrencilere yansdı.”, V2 “Birebir soru sorma, direkt internet üzerinden bağlantı kopmaları, sınıf ortamındaki öğrencilerin sanal ortamda evdeki gürültüleri, hepsinin aynı özeni göstermemesinden dolayı sıkıntılı bir süreçti.”, V3 “Şimdiki matematik modern olduğu için anlamakta zorluk çektiler.” ifadesinde bulunmuştur.

3.9. Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimde Matematik Dersinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri

Görüşme yapılan velilere sorulan “Karşılaştığınız sorunlar için çözüm önerileriniz nelerdir?” sorusuna dair verilen cevaplara ilişkin kodlar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10:Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri

Konu ile ilgili görüşler	Frekans (f)	Yüzde (%)
İnternet alt yapı sorunları azaltılmalı	2	9.09
Yüz yüze eğitime geçilmeli	13	59.09
Öğretmen, öğrenciyi daha sıkı takip etmeli	4	18.18
Dersler toplu bir halde değil, grup grup yapılmalı	1	4.54
Ekstra yardım alınmalı	1	4.54
Uzaktan eğitim sisteminin değişmeli	1	4.54

Gerçekleştirilen görüşmede velilerin 2'si (%9.09) uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlar için internet alt yapı sorunlarının azaltılmasını, 13'ü (%59.09) yüz yüze eğitime geçilmesini, 4'ü (%18.18) öğretmenlerin, öğrencileri daha sıkı takip etmesini, 1'i (%4.54) derslerin küçük gruplar halinde yapılmasını, 1'i (%4.54) ekstra yardım alınmasını, 1'i (%4.54) uzaktan eğitim sisteminin değiştirilmesini önermiştir.

Görüşme yapılan velilerden V9 “İleriki yıllarda uzaktan eğitim olursa mutlaka onun yanında kısa süreli de yüz yüze eğitim eklenmesi gerekmektedir, dersleri somutlaştırabilmek adına.”, V17 “Başarılı öğrencilerle, başarısız öğrencileri, not için oraya gelenlerle, dersini düşünen öğrencileri, ayırt ederek ayrı ayrı gruplar halinde ders vermeleri gerekiyor.”, V19 “Etüt merkezleri gibi, özel ders gibi veya internet üzerinden bu eğitimi veren siteler gibi yerlerden sürekli diyalog halinde olunması gerekiyor.” olarak görüş belirtmiştir.

4. SONUÇ

Bütün ülkemizde ve dünyada COVID-19 virüsü nedeniyle olağanüstü bir dönemden geçilmektedir. Salgınla mücadele kapsamında çeşitli alanlarda tedbirler alınmıştır. Eğitim alanında alınan tedbirler kapsamında okullar kapatılmış ve uzaktan eğitim süreci başlamıştır. Literatürde tespit edilen bir eksikliği tamamlanması, uzaktan eğitim sürecinde yürütülen matematik dersine ilişkin özel yeteneklilerin velilerinin görüşlerini ortaya çıkarıp incelenmesi amaçlanmıştır.

Velilere COVID-19 pandemisi öncesinde uzaktan eğitim hakkında bilgisi olup olmadığı sorulduğunda velilerin büyük çoğunluğu bilgisi olmadığını ifade etmiştir. Bu durum uzaktan eğitimin toplum arasında tanınırlığının COVID-19 pandemi süreci ile artış gösterdiğini gözler önüne sermektedir. Literatürde yürütülmüş araştırmalar bu sonuçları destekleyen niteliktedir ki, Anderson (2020) çalışmasında çevrimiçi öğrenmeye geçiş sürecinde her ebeveynin çocuklarına yardımcı olabileceği gerekli dijital okuryazarlık seviyesine sahip olmadığını belirtmektedir.

Velilere matematik derslerine uzaktan eğitim sürecinde hangi teknolojik araçla bağlantı sağladıkları sorulduğunda; çocuklarının uzaktan eğitim sürecinde matematik dersleri bağlantısında telefon, tablet ve bilgisayar kullandığını belirtmişlerdir. Ayrıca velilerin büyük çoğunluğu çocuklarının derslere bilgisayar ile katıldığını belirtmiştir. Aksoğan'ın (2020) gerçekleştirdiği çalışmasında uzaktan eğitim bağlantısında katılımcıların bilgisayar, telefon ve tablet kullandıklarını ortaya koymuştur. Elde edilen

veriler Aksoğan'ın (2020) yürüttüğü çalışma ile paralellik göstermektedir. Benzer olarak Tokyay (2020), evlerde bulunan teknolojik alet oranını tespit ettiği çalışmasında, %17,6 evde masaüstü bilgisayar, %37,9 evde taşınabilir bilgisayar ve %26,7'sinde ise tablet kullanıldığını saptamıştır.

Uzaktan eğitim sürecinde, görüşme yapılan velilerin büyük çoğunluğu çocuklarının matematik derslerindeki ilgi ve dikkat düzeylerinde düşüş olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlere yönelik yapılan uzaktan eğitim çalışmasında, öğrencilerin çevrim dışı ya da çevrim içi derslere katılımının yetersiz olduğu ve öğrencilerde motivasyon düşüklüğünün olduğunu tespit etmeleri elde edilen bulguları desteklemektedir (Bakioğlu ve Çevik, 2020). Görüşme yapılan veliler uzaktan eğitim sürecinde çocuklarının matematik derslerindeki motivasyonunu sağlamak için özel ders, sıkı takip ve gerekli ortamları sağlama yöntemlerine başvurduğu tespit edilmiştir. Velilere yönelik yapılan bir çalışmada velilerin bu süreçte %87,72'sinin öğretmenleriyle iletişim halinde olduklarını belirlenmesi (Yılmaz vd., 2020), mevcut çalışmayla bu noktada örtüşmektedir.

Velilerin büyük çoğunluğu çocuklarının COVID-19 sürecinde uzaktan eğitimle yürütülen matematik derslerine katılım sağladığını belirtmiştir. Ayrıca velilerin büyük çoğunluğu çocuklarının matematik dersine ilişkin akademik başarılarında değişim olmadığını ya da düştüğünü ifade etmiştir. Wheeler (2002), uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin motivasyonunun yüz yüze eğitime göre daha düşük olduğunu belirtmiştir. Altıparmak ve diğerleri (2011) ise bireysel çalışma disiplini eksikliğinin ve teknik problemlerin uzaktan eğitimde motivasyonu düşüren etmenler arasında olduğunu belirtmektedir. Bu motivasyon düşüşünün öğrencilerin akademik başarılarını düşüşüne sebebiyet verdiği düşünülmektedir.

Velilerin büyük çoğunluğu çocuklarının COVID-19 sürecinde uzaktan eğitimle yürütülen matematik derslerine yönelik öğretmenlerinin ödev verdiğini ve ödevlerin yapıldığını ifade etmiştir. Ayrıca takip konusunda katılımcıların çoğunluğu kendilerinin ve öğretmenlerin ödevleri takip ettiğini belirtmiştir. Velilerden alınan cevaplar doğrultusunda, öğrencilerin oluşan sorunları çözmeye çabaladıkları, uzaktan eğitim sürecini ilgiyle takip ettiklerini ve uzaktan eğitim konusunda duyarlı davranmaya gayret gösterdikleri kanısına varılmıştır. Başaran ve diğerleri (2020)'nin çalışmasına katılım sağlayan velilerin de uzaktan eğitim sürecinde çocuklarını destekleyen tutum takındıkları belirtilmiştir. Bu açıdan bu iki araştırma sonucunun paralellik gösterdiği ifade edilebilir.

Pandemi ile ilgili risklerin devam etmesi durumunda velilerin büyük çoğunluğu uzaktan eğitimin devam etmemesi gerektiği görüşünü sunmuşlardır. Aksoğan (2020) tarafından yürütülen çalışmada katılımcılar, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimi tam olarak karşılamadığını fakat pandemi döneminde geçici bir süre için eğitime destek olmak amacı ile uygulandığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Yapılan araştırma Aksoğan'ın (2020) tarafından yürütülen çalışma ile bu açıdan benzerlik göstermektedir. Alan yazında velilerin uzaktan eğitime ilişkin algılarının ortaya konulduğu bir çalışmada, katılımcıların %92,40'ının pandemi sürecinde verilen eğitime göre örgün eğitimin daha kıymetli olduğu görüşü (Yılmaz vd., 2020), elde edilen bulgularda yer alan veli görüşlerini destekler niteliktedir.

Görüşme yapılan veliler uzaktan eğitim sürecinde yürütülen matematik derslerinde bilgisayar kaynaklı sorunlar, internet bağlantı sorunları, bağlantı sorunları, öğrenci

isteksizliği, ders ortamından kaynaklı sorunlar, öğrencilerin ders esnasında başka şeylerle ilgilenmesi, öğretmenle iletişim kuramama, öğretmen ilgisizliği, konuyu daha zor kavrama ve matematiği sevmemeye başlama gibi sorunlarla karşılaşmıştır. Bakioğlu ve Çevik (2020) tarafından yürütülen araştırmada da benzer olarak öğrencilerin; internet bağlantısı, derse erişim ve iletişim konularında sorunlar yaşadığı vurgulanmıştır. Benzer olarak Yılmaz vd. (2020) de teknolojik imkânsızlıkların uzaktan eğitim sürecindeki hizmetlerin verimini düşürdüğünü ifade etmişlerdir. Ayrıca Zhang ve diğerleri (2020) uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin deneyimsizliği, çevrimiçi öğretim alt yapısının zayıflığı, evde karmaşık ortamlar, bilgi boşluğu gibi sorunların mevcut olduğunu ifade etmişlerdir. Benzer olarak, Kan ve Fidan (2016) da öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik algılarını anlamaya ilişkin yaptıkları çalışmada iletişim problemine dikkat çekmişlerdir. Yolcu (2020) ise araştırmasında, öğrencilerin uzaktan eğitimin olumsuz kısmı olarak öğretmene soru sorma ve öğretmenle iletişime geçmede problem yaşadıklarını vurgulamıştır. Literatürde bağlantı sorunlarının öğrencilerde motivasyon kaybı oluşturduğuna dair bilgilere ulaşılmıştır (Karatepe vd., 2020). Benzer şekilde alan yazında uzaktan eğitime yönelik yapılan çalışmalarda internet bağlantısı gibi çeşitli teknik aksaklıklar nedeniyle, uzaktan eğitim sürecinin olumsuz etkilendiği ortaya konulmuştur (Birişçi, 2013). İnternet hızının düşmesi ve yaşanan bağlantı kopuklukları veya ders materyallerin yüklenememesi dolayısıyla, öğrencilerin uzaktan eğitime süreçlerinin olumsuz etkilendiği alan yazında belirtmiştir (Çıglık & Bayrak, 2015). Bu veriler gösteriyor ki, mevcut çalışmada tespit edilen veli görüşleri büyük oranda doğrulanmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlara çözüm üretilmesinin önemli olduğu kanısına varılmıştır.

Velilerden yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunmaları istendiğinde internet alt yapı sorunları azaltılmalı, yüz yüze eğitime geçilmeli, öğretmen, öğrenciyi daha sıkı takip etmeli, dersler toplu bir halde değil, grup olarak yapılmalı, ekstra yardım alınmalı ve uzaktan eğitim sistemi değişmeli önerilerini sunmuşlardır. Yapılan önerilere paralel olarak İşman, (2011) kurumsal yapılanmanın tamamlanmadan yapılan uzaktan eğitim faaliyetleri öğrencilere fayda sağlamaktan çok öğrencileri eğitim süreçlerinden uzaklaştıracağını ifade etmiştir. Arat ve Balkan (2011) da uzaktan eğitimde iletişim altyapısında yaşanan problemlerin eğitimi olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Elde edilen sonuçlar bütünsel olarak değerlendirildiğinde uzaktan eğitime hem velilerin hem de öğrencilerin tam olarak intibak edemedikleri bunun yanı sıra uzaktan eğitim olarak verilen matematik eğitiminin verimsiz olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Velilerin tamamı, geleneksel yüz yüze eğitime geri dönülmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Gerçekleştirilen bu çalışmanın yaygınlaştırılması adına yarışma süreci tamamlandığında çalışmanın makale olarak yayınlanması planlanmaktadır.

Öneriler

- ✓ Pandemi süreci sonrası eğitim kurumlarının misyon, vizyon ve stratejik hedeflerinde revizeler gerçekleştirecekleri ön görülmektedir. Bu konuda kurumlara rehber olabilecek daha fazla araştırma yapılabilir.
- ✓ Matematik dersi için yürütülen bu çalışma başka dersler için de yapılabilir.
- ✓ Uzaktan eğitimde yürütülen matematik ders saati artırılabilir veya süresi uzatılabilir.
- ✓ İnternet altyapısı güçlendirilerek kırsal kesimlere de internet hizmeti ulaştırılabilir.

- ✓ Öğrencilere bilgisayar-internet imkânı tanınmasıyla fırsat eşitliği sağlanarak öğrenci katılımları artırılabilir.
- ✓ Öğrenci motivasyonunu, başarısını artırmak adına yerel ve merkezi ölçme-değerlendirme faaliyetleri artırılabilir.
- ✓ Uzaktan eğitimin kalitesini artırmak adına velilere yönelik çevrimiçi hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenebilir.
- ✓ Öğrencilerin derslere katılımı konusunda devam zorunluluğu getirilebilir.
- ✓ Okul idareleri uzaktan eğitim sürecine daha fazla dâhil edilebilir ve uzaktan eğitim sorunlarının azaltılması konusunda öğretmen- öğrencilere daha fazla destek olunabilir.
- ✓ Eğitim sisteminin her an uzaktan eğitime hazır olması gerektiği düşüncesiyle yerli ve güvenli bir canlı ders yazılımı geliştirilebilir.
- ✓ Uzaktan eğitimin kalitesini artırmak adına eğitim için önemli olan öğrenci, öğretmen ve veli iletişimi artırılabilir.
- ✓ Uzaktan eğitimde matematik derslerine ait ödevlerin takibinin pratik bir şekilde yapılabilmesi ve daha faydalı olması için öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilebilir.

5. KAYNAKÇA

- Anderson, J. (2020). The coronavirus pandemic is reshaping education. Quartz. <https://Qz.Com/1826369/HowCoronavirus-Is-Changing-Education/>, (17 Kasım 2021).
- Aksoğan, M. (2020). Opinions of students about distance education in the pandemi process. *Naturengs, Special Issue*, 1-9.
- Altıparmak, M. (2011). E-öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. Malatya: Akademik Bilişim'11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri Kitabı, 319-327.
- Arat, T., & Bakan, Ö. (2011). Uzaktan eğitim ve uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14(1-2), 363-374. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/116745> adresinden alınmıştır.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (COVID-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 179-209.
- Bakioğlu, B. & Çevik, M. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 109-129. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43502>
- Birişçi, S. (2013). Video konferans tabanlı uzaktan eğitime ilişkin öğrenci tutumları ve görüşleri. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 2(1), 24-40.
- Brooks, S. K., Smith, L. E., Webster, R. K., Weston, D., Woodl, L., Hall, I., & Rubin, G. J. (2020). The impact of unplanned school closure on children's social contact: rapid evidence review. *Euro Surveillance*, 25(13).
- Çetin, Ö., Çakıroğlu, M., Bayılmış, C., & Ekiz, H. (2004). Teknolojik gelişme için eğitimin önemi ve internet destekli öğretimin eğitimdeki yeri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(3), 144-147.
- Çıglık, H., & Bayrak, M. (2015). Uzaktan öğrenme ve yapısalcı yaklaşım. *International Journal of Organisational Design and Engineering*, 1(1), 87-102.

- De Luca, G., Van Kerckhove, K., Coletti, P., Poletto, C., Bossuyt, N., Hens, N., et al. (2018). The impact of regular school closure on seasonal influenza epidemics: a data-driven spatial transmission model for Belgium. *BMC infectious diseases*, 18(1), 29.
- Dinçer, S. (2018). Content analysis in scientific research: meta-analysis, meta-synthesis and descriptive content analysis. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 7(1), 176-190.
- Ekiz, D. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri (3. baskı). Anı Yayıncılık.
- Iwai, Y. (2020). Online Learning during the COVID-19 Pandemic: What do we gain and what do we lose when classrooms go virtual? Scientific American. <https://blogs.scientificamerican.com/observations/online-learning-during-the-COVID-19-pandemic/>.
- Kan, A. Ü., & Fidan, E. K. (2016). Türk dili dersinin uzaktan eğitimle yürütülmesine ilişkin öğrenci algıları. *Turkish Journal of Educational Studies*, 3(2), 23-45.
- Karatepe, F., Küçükgençay, N., & Peker, B. (2020). “Öğretmen adayları senkron uzaktan eğitime nasıl bakıyor? Bir anket çalışması”, *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(53), ss. 1262-1274.
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye’deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21, 73-94.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, Sage.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi*. Pegem Akademi.
- Mulenga, E. M., & Marbán, J. M. (2020). Is COVID-19 the gate way for digital learning in mathematics education? *Contemporary Educational Technology*, 12(2), 269. <https://doi.org/10.30935/cedtech/7949>
- Owusu-Fordjour, C., Koomson, C., & Hanson, D. (2020). The impact of COVID-19 on learning- the perspective of the Ghanaian student. *European Journal of Education Studies*, 7(3), 88–101. <http://doi.org/10.5281/zenodo.3753586>
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Sahu, P. (2020). Closure of universities due to coronavirus disease 2019 (COVID-19): Impact on education and mental health of students and academic staff. *Cureus*, 2019(4), 4–9.
- Şen, B., Atasoy, F., & Aydın, N. (2010). Düşük maliyetli web tabanlı uzaktan eğitim sistemi uygulaması. XII. *Akademik Bilişim Konferansı* (ss 383-389). Muğla Üniversitesi.
- Wheeler, S. (2002). Student perceptions of learning support in distance education. *Quarterly Review of Distance Education*, 3(4), 19-29.
- Wheeler, C. C., Erhart, L. M., & Jehn, M. L. (2010). Effect of school closure on the incidence of influenza among school-age children in Arizona. *Public health reports*, 125(6), 851-859.
- World Health Organization (WHO). Q&As on COVID-19 and related health topics, Retrieved May 12, 2020, from <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub>
- T.C. Sağlık Bakanlığı, (2020, 29 Mart). Haberler. 29 Ekim 2021 tarihinde <https://www.saglik.gov.tr/Genel/MansetHaberListesi.aspx> adresinden erişilmiştir.
- Tokyay, M. (2020). Uzaktan Eğitim Dijital Uçurumu Derinleştiriyor Mu? İnterneti Olmayan Öğrenci Nasıl Eğitim Alacak? <https://tr.euronews.com/2020/04/17/uzaktan-egitim-dijitalucurumu-derinlestiriyor-mu-internetiolmayan-ogrenci-nas-l-egitim-a>
- Uzoğlu, M. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(16), 335-351.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK), (2020). Basın açıklaması, <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/>, Erişim tarihi: 26.11.2021.
- Yılmaz, E., Mutlu, H., Güner, B., Doğanay, G., & Yılmaz, D. (2020). *Veli algılarına göre pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinin niteliği*. Palet Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Yolcu, H.H. (2020). Koronavirüs (COVID-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 237-250.